

Halden Kommune

Rådmannens budsjettforslag 2012

Sperrefrist: 03/11-2011 kl. 17.00

Innledning

Etter *kommunelovens kapittel 8 §§ 45 og §§ 46* skal kommunestyret innen årets utgang vedta budsjett for det kommende kalenderår. Budsjettet skal synliggjøre økonomiske konsekvenser av tiltak, samt gi uttrykk for kommunestyrets mål og strategier for anvendelsen av disse midlene i det kommende budsjettåret.

Årsbudsjettet skal inneholde hele kommunens virksomhet, det skal være realistisk, det skal settes opp på en oversiktlig måte og det skal være i balanse. Kommunestyrets prioriteringer, målsettinger og premisser skal komme tydelig frem. Budsjettet skal også deles i en driftsdel og en investeringsdel.

Videre skal det etter "*forskrift om årsbudsjett for kommuner og fylkeskommuner*" settes opp økonomiske oversikter som viser alle løpende inntekter og utgifter, samt evt. bruk av tidligere avsetninger, og evt. planlagte avsetninger i budsjettåret. Drifts-og investeringsbudsjettet skal minimum settes opp i hht budsjettskjema 1A, 1B og 2A, 2B med tilhørende noter. I tillegg skal det presenteres en økonomisk oversikt drift, og en økonomisk oversikt investering i hht det som omtales som vedlegg 3 og 4 i forskriftens §12.

Rådmannens kommentar

Halden kommune har hatt en ekspansiv utvikling de siste 8 årene. Det har vært satt fokus på nærings- og boligutvikling. Flere ulike store arrangement har bidratt til god profilering av Halden, kanskje først og fremst "Allsang på Grensen", Opera på festningen og Grenserittet.

Det offentlige tjenestetilbudet til innbyggere har blitt bygd ut, 3 nye barneskoler, nytt sykehjem, nye omsorgsboliger og stor kultursal. Kultursektoren har hatt stabile vilkår, til glede for alle byens innbyggere, lag og foreninger. Tjenestetilbudet generelt sett har økt og blitt forbedret.

Ovennevnte utvikling har funnet sted i en periode hvor statens overføringer til kommuner nominelt har blitt redusert. Rådmannen har ved hvert budsjettframlegg de siste årene vist i tabelloppstilling at overføringer fra staten til Halden kommune årlig ligger 25-30 mkr under det finansieringsbehovet kommunen har ved videreføring. Gjennom de siste årene har tjenestenivået ikke blitt redusert tilsvarende, men det er benyttet andre finansieringskilder enn statlige overføringer. Disse finansieringskildene har nå ikke lenger samme omfang. Dette er en av årsakene til at underskuddet i 2011 ved 2. tertialrapport ble prognostisert til 95 mkr. En nedbygging / reduksjon i tjenestetilbudet er med dette nødvendig.

En nedbygging av tjenestenivå / velferdsgoder er en meget vanskelig oppgave. Av kommunen nettobudsjett på 1,7 mrd benyttes 70 % til tjenester innenfor helse, undervisning og NAV. Dette er områder hvor brukere og innbyggere har store forventninger til tjenester, noe som vanskeliggjør en nedbygging. Samtidig er Fylkesmannen praktisering og tolkninger av særlover og enkeltindividents rettigheter også med på å innsnevre handlingsrommet i en slik prosess. Rådmannen er imidlertid i dialog med Fylkesmannen for å finne en balanse på dette.

Som følge av situasjonen med underskudd i 2011 og inndekning av dette i de påfølgende år, ser rådmannen det som nødvendig å øke eiendomsskatten med 2 o/oo for boliger/fritidseiendommer, til 5,75 o/oo. Dette for å avdempe konsekvenser ved ytterligere reduksjoner.

Rådmannen legger frem et vanskelig budsjett for 2012, som er meget stramt og med det inneholder flere risikoelementer. Dette vil videreføres og endog forsterkes noe i 2013. Intensjonen er å kjøre stramt å få et nivå på tjenester som kan bære over tid fra og med 2014, hvor rådmannen også tar sikte på at underskuddet fra 2011 skal være dekket inn.

En inndekning av underskuddet i driftsåret 2011 over tre år (23 mkr i 2012, 45 mkr i 2013 og 32 mkr i 2014), medfører en viss risiko for at Halden kommune vil kunne bli en såkalt ROBEK-kommune, og underlagt sterkere kontroll fra Fylkesmannen. Rådmannen er ikke tilfreds med dette. Rådmannen mener imidlertid at konsekvensene av å redusere tjenestetilbudet slik at man nærmest uten risiko skal dekke inn 100 mkr over to år, vil være for store.

Det fremlagte budsjettforslag krever flere og store omstillinger, samt en nedtrapping av tjenestetilbud i kvalitet og omfang, noe som må gjøres over tid i 2012. Dette er det gjennomføringsrisiko forbundet med. Av den grunn budsjetterer rådmannen med en fondsavsetning i 2012 på 20 mkr, som eventuelt må disponeres til å finansieres en slik omstillingstregghet. Rådmannen vil presisere viktigheten av at disse midlene ikke benyttes til å øke driftsnivået, men benyttes som en sikring i forbindelse med forestående omlegging.

Budsjettprosess 2012

Formannskapet er instansen som fremmer budsjettforslaget, og lar nevnte forslag ligge ute til offentlig gjennomsyn i minimum 14 dager før kommunestyret som vedtaksorgan behandler budsjettet. Forut for dette har rådmannen utarbeidet grunnlagsdokumentasjon vedrørende årsbudsjett, og lagt dette til grunn for et balansert helhetlig budsjettfremlegg.

Budsjettprosessen for 2012 startet medio mai etter fremleggelsen av kommuneproposisjonen. Rådmannen fremla da sak i Hovedutvalget for budsjett, finans og økonomisk styring, hvor den økonomiske utfordringen ble presentert, slik den var fremskrevet på det tidspunktet.

Kommunalavdelingene la deretter frem sine makroberegninger av de sektorvise konsekvensjusterte rammene. Med konsekvensjusterte rammer menes her dagens vedtatte aktivitetsnivå korrigert for lønns- og prisvekst og nye krav/føringer kommunalområdene står overfor i 2012 som følge av demografiske endringer/statlige føringer og delvis egne lokale planverk. På bakgrunn av disse momentene ga rådmannen i slutten av juni ut arbeidsrammer til kommunalområdene.

Rådmannen ga hvert kommunalområde i oppdrag å skissere tiltak i den størrelsesorden som var nødvendig for å gå fra konsekvensjustert ramme til tildelt arbeidsramme innen 15. august.

Det viste seg på et tidlig tidspunkt at det for 2012 ville bli særdeles vanskelig å nå denne arbeidsrammen, selv med forslag om kraftige reduksjoner og nedleggelser i tjenestetilbudene.

18. og 19. oktober avholdt rådmannen enhetsledermøter. Enhetsledere ble her utfordret mht å komme med innspill, store og små, i forhold til oppgaven med å skaffe driftsbalanse. Hensikten var her ført og fremst å sette fokus på tverrsektoriell samhandling, da arbeider i respektive kommunalavdelinger hadde pågått siden august.

Hovedtillitsvalgte (HTV) og sektortillitsvalgte (STV) har løpende vært med i budsjettarbeidet. Flere forbundet har på et tidlig tidspunkt levert inn innspill til budsjettarbeidet, noe rådmannen har vært fornøyd med. HTV ble fredag 28. oktober orientert om de tiltak rådmannen ville legge frem til drøfting i eget møte 01.11.2011. Fagforeningenes ulike innspill i drøftingsmøtet er deretter vurdert.

I perioden 01.11-02.11 har rådmannen vurdert nye innspill som fremkom under drøftingsmøte 01.11.2011. Videre har det i denne perioden vært foretatt diverse redigeringsarbeid og utarbeidelse av økonomiske oversikter o.l.

Organisasjon

Kommunens øverste ledelse består høsten 2011 av rådmannen, 4 kommunalsjefer, personalsjef, økonomisjef og NAV-leder. De 4 kommunalsjefene er hhv kommunalsjef helse og omsorg, kommunalsjef undervisning og oppvekst, kommunalsjef teknisk og kultur, og kommunalsjef personal, økonomi og utvikling.

Rådmannen har i løpet av 2011 gjennomført to større organisatoriske endringer, etableringen av Familiens hus og omorganisering av helse og omsorg etter geografi til organisering etter omsorgstrappa. Det er i tillegg overført enkeltoppgaver både internt i kommunalområdene og mellom de ulike kommunalavdelingene.

Kommunalavdeling helse og omsorg er organisert i 4 enheter som ledes av enhetsleder

- Enhet hjemmebaserte tjenester
- Enhet sykehjem
- Enhet basistjenester

Enhetene er delt inn i underområder med en eller flere områdeledere avhengig av type virksomhet.

Kommunalavdeling undervisning og oppvekst er organisert i 23 enheter.

- 10 barneskoler med rektor som enhetsleder
- 3 ungdomsskoler med rektor som enhetsleder
- 7 kommunale barnehager med styrer som enhetsleder
- PPT og Logopedtjeneste med enhetsleder
- Voksenopplæring med enhetsleder
- Skole- og miljøsenderet med avdelingsleder

Kommunalavdeling Teknisk og Kultur er organisert i 6 enheter som ledes av enhetsleder

- Enhet prosjekter, eiendom og havn
- Enhet miljø og landbruk
- Enhet bygg, plan og geodata
- Enhet Kommunalteknikk
- Enhet Brann
- Kultur og idrett med underavdelinger

Kommunalavdeling personal, økonomi og utvikling er organisert i 3 enheter som ledes av enhetsleder

- Økonomi og plan
- Personal og organisasjon
- Service- og IT-utvikling

Rådmannen har i tillegg sin stab som består av 4 avdelinger som ledes av avdelingsledere, samt 1 enhet som ledes av NAV-leder:

- Juridisk avdeling
- Politisk sekretariat
- NAV
- SLT-koordinator
- Næringsavdeling

Rådmannen har i forbindelse med budsjettarbeidet diskutert endringer og oppgavefordeling i overordnet organisering, dvs av og innen kommunalavdelingene, samt oppgavefordelingen mellom disse og stabs- og støtteavdelingen. Med bakgrunn i budsjettvedtak i desember, vil rådmannen konkludere med eventuelle endringer i kommunen. En riktig organisering vil være avgjørende for å kunne gjennomføre de krevende omstillingene Halden kommune står overfor i de kommende årene.

Økonomisk status

Rådmannen har gjennom hele 2011 omtalt den økonomiske situasjonen som krevende. Risikoen ved flere budsjetterte innsparingsposter har vært stor, noe som også har vært signalisert ved økonomirapporteringene ved 1. og 2. tertial. I tillegg kommer usikkerheten knyttet til de mye omtalte regnskapsposteringene i 2010 års regnskap knyttet til utbetalinger til tidligere barnevernsbarn og Halden Arena AS. Overføringene fra staten blir mindre mens presset på tjenestene og rettighetslovgivningen er sterkere enn noen gang.

Ved 2. tertialrapport 2011 prognostiserte rådmannen et negativt avvik ved utgangen av 2011 på 73 mkr. Med tillegg av utgifter knyttet til oppreisningsordning for tidligere barnevernsbarn og overføringer til Halden Arena AS i 2010 er prognostisert merforbruk 95 mkr ved utgangen av året. Utgangspunktet for budsjettarbeidet er med det vannsekligere enn noen gang tidligere. Med bakgrunn i dette har rådmannen lagt til grunn i budsjettarbeidet for 2012 at ett underskudd på opptil 100 mkr i 2011 skal dekkes inn i løpet av 2012 og 2013.

Den underliggende driften de siste årene har vært negativ selv om regnskapet av ulike årsaker har vist et positivt resultat. Rådmannen er med det mer bekymret for kommunens økonomiske situasjon nå enn tidligere år. Særlig med tanke på at denne underbalansen har fått akkumulert seg over flere år, og nå har blitt så stor at det synes vanskelig å korrigere driftsnivået ned samtidig som kommunen oppfyller de lover og regler den er pålagt å følge.

Det er flere årsaker til at situasjonen/utviklingen har vært slik. Rådmannen vil peke på noen forhold, men vil presisere at dette er bevisste valg hvor mulighetene har oppstått, i flere tilfeller, etter statlige føringer og regelendringer. I tillegg har det vært en sterk politisk føring på at tjenestetilbudet til enhver tid skal opprettholdes, noe som har vært mulig å gjennomføre med disse bevisste valgene som er gjort.

Fondsbruk

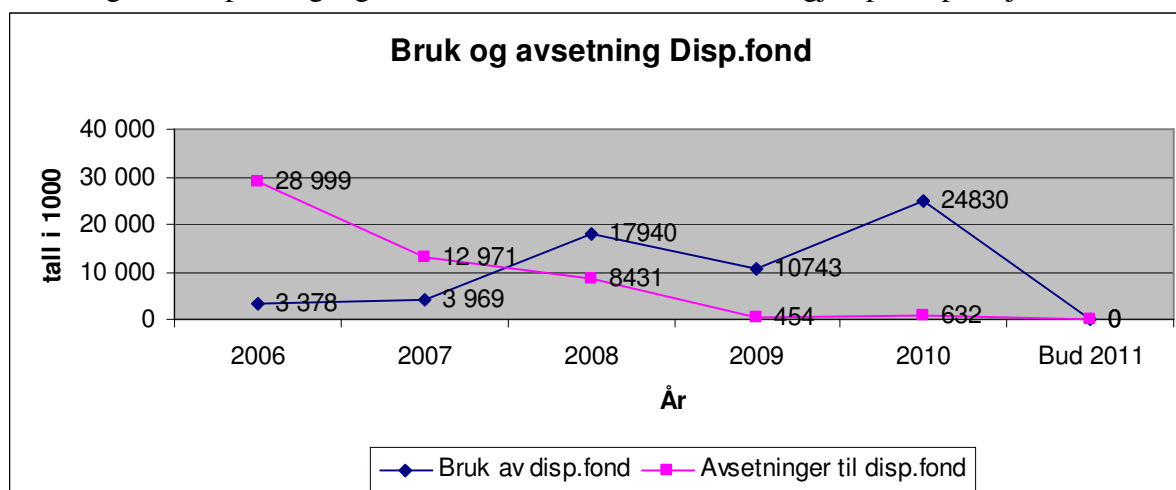
Som nevnt innledningsvis har aktiviteten de siste årene vært i overkant av hva løpende inntekter har finansiert. I regnskapet for 2009 og 2010 er netto driftsresultat negativt.

Tabellen viser brutto og netto driftsresultat de siste 6 årene, samt de budsjetterte størrelsene for 2011.

Tall i millioner kr.	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Bud 2011
Brutto driftsresultat	47,5	53,9	7,3	24,9	9,79	-7,45	65,60
Eksterne finanstransaksjoner	-31,1	-44,4	-41,9	-55,4	-70,72	-67,39	-97,20
Motpost avskrivninger	31,3	34,8	40,4	40,5	52,06	62,01	49,77
Netto driftsresultat	47,70	44,30	5,80	10,00	-8,87	-12,83	18,17

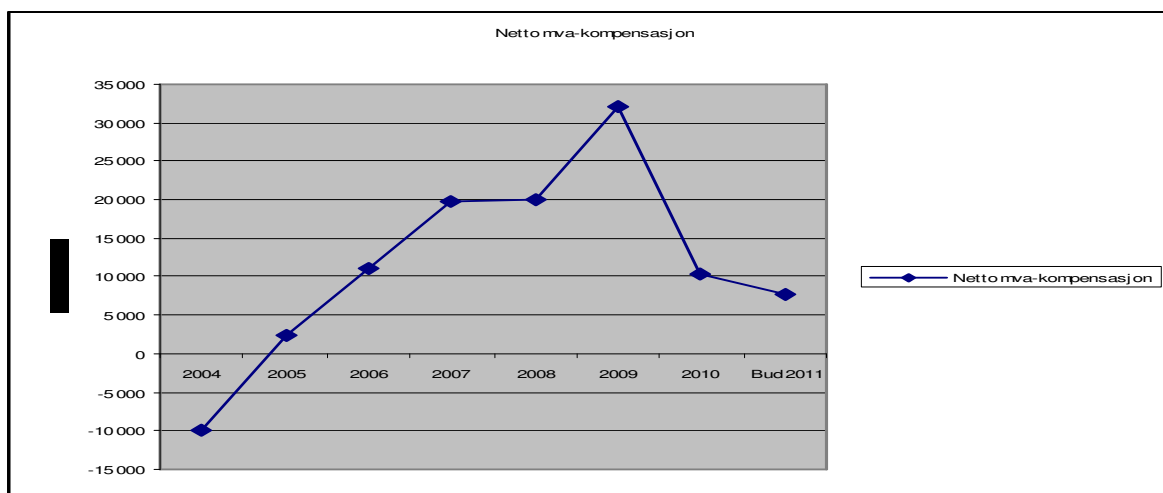
Netto driftsresultat er resultatet før avsetning til og bruk av fond, samt eventuelle overføringer til investeringsregnskapet.

I grafen under fremkommer utviklingen i bruk av, og avsetninger til disposisjonsfond de siste årene. Her fremkommer større bruk enn avsetninger. Dette henger sammen med at årsresultatene de siste årene har tendert negativt, noe som har medført mindre penger til avsetning. Det er pr. inngangen til driftsåret 2011 ikke midler igjen på disposisjonsfond drift.

Merverdiavgiftskompensasjon

Merverdiavgiftskompensasjon fra investeringer har vært brukt som finansieringskilde til drift i Halden kommune siden ordningen trådte i kraft i 2004. Fra og med 2010 skal andelen mva-kompensasjon kommunen kan tillate å føre tilbake i driftsregnskapet reduseres med 20% frem til og med 2014 hvor andelen skal være 0. Dette er ut fra et økonomisk perspektiv fornuftig, da ordningen faktisk medfører at løpende driftsutgifter finansieres ved bruk av mva-kompensasjon fra investeringen som lånefinansieres. Halden kommune utnyttet dette potensialet, og har med det hatt lånefinansiert drift i perioden fra 2004 og frem til i dag.

Akkumulert har Halden kommune finansiert driftstiltak for over 205 mkr fra 2004 og frem til og med 2011 (budsjett).

På samme tidspunkt som refusjonsordningen ble vedtatt igangsatt, ble rammeoverføringene til kommunesektoren redusert. I perioden 2004-2011 er reduksjonen i rammetilskuddet akkumulert ca 115 mkr.

Mva-kompensasjon i drift	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Bud 2011	Akumm
Finansiering av drift	3 133	15 227	24 875	32 204	33 870	46 469	26 132	24 000	205 910
Trekk i rammetilskudd	-12 469	-12 968	-13 461	-14 026	-14 573	-15 156	-15 762	-16 314	-114 729
Netto finansiering drift	-9 336	2 259	11 414	18 178	19 297	31 313	10 370	7 686	91 181

Mva-kompensasjonen som har blitt inntektsført i drift, har bidratt til at aktivitetsnivået har kunnet opprettholdes og økes. Det må finnes inndekning for bortfallet av årlige driftsinntekter ordningen har representert, enten i form av annen inntektsøkning eller kostnadsreduksjon.

Premieavvik

Premieavvik er definert som differansen mellom innbetalt pensjonspremie til pensjonskassene fratrasket pensjonskassenes pensjonskostnad (utbetaling til pensjonærene). Dersom betalt pensjonspremie overstiger pensjonskostnaden får vi et positivt premieavvik, som inntektsføres i sin helhet det året det oppstår. Dette akkumulerte premieavviket skal imidlertid kostnadsføres med like deler over 15 år. (Over 10 år for premieavvik som oppstår fra og med 2011.)

Fra 2005 til 2010 er det totalt regnskapsført 129 mkr i premieavvik, og det er utgiftsført i underkant av 41 mkr i amortisering (Kostnadsføring med 1/15-del av premieavviket årlig). Dette gir en netto inntektsføring på 94 mkr i perioden. Disse pengene har også bidratt til å finansiere driften av kommunen.

Regnskapsmessige positive føringer av netto pensjonskostnader								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	B 2011	Akkumulert
Premieavvik	5,7	14,8	47	35,1	16,2	9,2	1,1	129,1
Amortisering	-1,4	-1,9	-1,7	-5,6	-13,6	-8,1	-9	-41,3
Netto regnskapsføring	4,3	12,9	45,3	29,5	2,6	1,1	-7,9	94,6

Hvis en tar med budsjett 2011 ser enn at utviklingen siden 2007 er negativ. Premieavviket blir stadig lavere, og amortiseringen stadig høyere.

Med store positive premieavvik (inntektsføringer) tidlig i perioden blir det naturlig nok slik at kostnadsføringen av disse (med 1/15 del hvert år) på et eller annet tidspunkt vil ta igjen den positive delen av føringen. Når pensjonskostnadene i tillegg øker (netto pensjonskostnad) beveger vi oss mot en periode hvor vi må betale for de gode årene som har vært.

Totalt har forholdene med mva-kompensasjon, premieavvik, bruk av fond og tildels inntektsføring av utbytte bidratt sterkt til at Halden kommune har kunnet holde et høyt nivå på sine tjenester. Som vi ser av netto driftsresultat (jf tabell side 5) har det ikke lyktes med en tilpasning av utgiftsnivå de to siste årene, når inntekter falt / ble redusert.

Kommunebarometeret 2010 og KOSTRA

Kommunebarometeret er en sammenligning av landets kommuner, basert på til sammen 60 sentrale nøkkeltall. Hensikten er å gi beslutningstakere en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver. Tallene er hentet fra Statistisk sentralbyrås KOSTRA-database, foreløpige tall for 2010, samt Grunnskolens informasjonssystem.

Nedenstående tabell, som er hentet fra kommunebarometeret 2010 rangerer kommunen etter hvilken plass den ligger på i den totale rangeringen av kommunene i Norge. Karakterene er gitt på en skala fra 1 – 6 hvor 6 er det beste resultatet.

Halden Kommune	Plassering 280	Karakter 3
Sarpsborg Kommune	Plassering 310	Karakter 2
Fredrikstad Kommune	Plassering 311	Karakter 2
Moss Kommune	Plassering 341	Karakter 2
Hamar Kommune	Plassering 242	Karakter 3

Tabellen nedenfor viser hvilke kommunale driftsområder som har fått hvilke karakterer, som oppsummert og vektet gir karakteren 3 for Halden kommune. Det er viktig å merke seg at karakterene ikke settes ut fra hvor mye penger man bruker på de ulike områdene. De er derimot i all hovedsak knyttet til kvalitet og resultater i de ulike tjenestene.

Område	Karakter
Grunnskole	1
Sosialhjelp	1
Brukerperspektiv	1
Økonomi	<u>1</u>
Kultur	2
PLO	4
Enhetskostnader	<u>4</u>
Barnevern	5
Barnehage	6
Administrasjon	6

To av kriteriene er kun forbeholdt økonomiske forhold. Det er kriteriene økonomi og enhetskostnader.

Følgende ligger til grunn for vurdering av disse to kriteriene:
(Tallene i parentes viser vektingen av de ulike parameterne)

Kriterier økonomi (Karakter 1)

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (30)
Endring av netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter fra 2009 til 2010 (10)
Omløpsmidler / Kortsiktig gjeld (5)
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (15)
Korrigert netto driftsresultat 2010 (15)
Korrigert netto driftsresultat siste fire år (25)

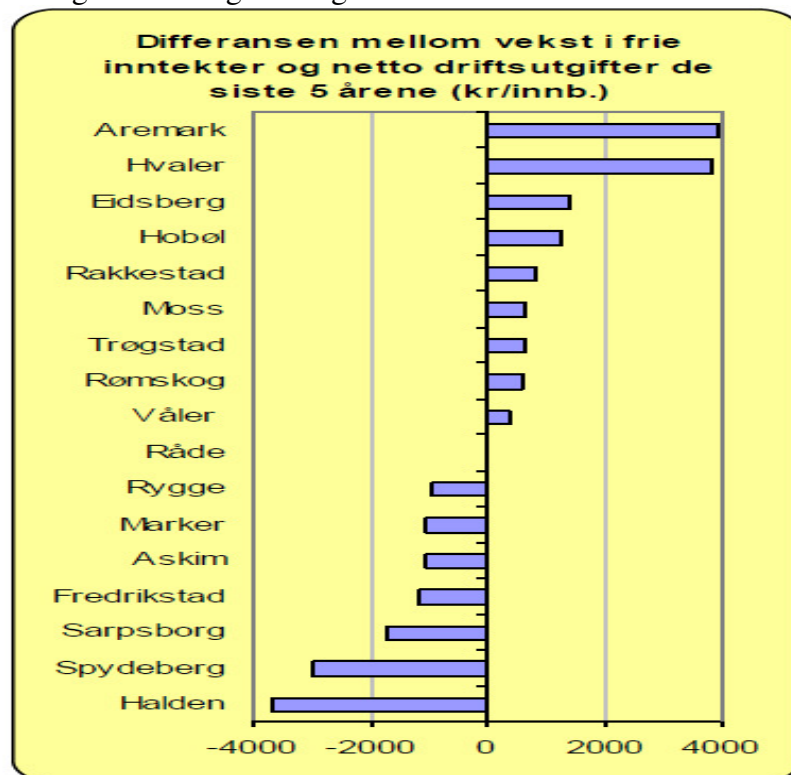
Kriterier enhetskostnader (Karakter 4)

Netto driftsutgifter til grunnskoleundervisning, per elev (25)
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager, per korrigert oppholdstime (20)
Kostnad per time bistand i hjemmet (15)
Utgift per plass i institusjon, korrigert for pleiebehov (15)
Korrigerte driftsutgifter til sosialtjenesten pr. mottaker (15)
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring, kr per innbygger (10)
Enhetskostnader karaktersettes ut fra at jo mer ressurser en kommune bruker på en tjeneste, jo bedre karakter får den.

Ut fra dette kan man trekke konklusjonen om at Halden kommune bruker forholdsmessig mer penger på sine tjenester enn den økonomiske situasjonen tilsier.
Det er en viss fare for at kriteriene i sum ikke viser det totale bildet, men det gir uansett en indikasjon på at ressursinnsatsen på kommunens tjenester er bedre enn den økonomiske situasjonen tilsier.

En slik differanse kan ikke fortsette i all fremtid. Det er særs viktig at kommunens drift er på nivå med de økonomiske rammebetingelsene kommunen opererer under, og at driftsnivået avstemmes med dette.

Nedenfor stående diagram er hentet fra Østfold Analyse som utviklet denne analysen i fbm statsbudsjettet for 2010. Det er ikke laget tilsvarende oversikt som inkluderer regnskap 2010. Derimot er det laget en oversikt som viser endringen i dette forholdet fra 2009 til 2010. Denne indikerer ingen vesentlig endring for Halden kommunes del.

kilde: Østfold Analyse – KOSTRA nøkkeltall for østfoldkommunene 2008

Figuren viser at Halden kommune i 5-årsperioden har hatt en økning i netto driftsutgifter som ikke er fulgt opp med tilsvarende økning i frie inntekter. Det kan altså slås fast at kommunen i den aktuelle 5-årsperioden har finansiert sitt høye aktivitetsnivå med andre "inntekter" for å holde et likeverdig tilbud til sine innbyggere.

Slik rådmannen ser det har Halden kommune gjennomsnittlig gode KOSTRA-tall, hvilket beviser at vi likevel forvalter ressursene/ pengene relativt godt. Dermed er også kostnadsveksten i kommunen basert på tiltak og føringer fra statsbudsjettene samt de lokale årsbudsjettene, og skyldes ikke ineffektiv drift i kommunen.

Likviditetsutvikling

Likviditetsutviklingen har de siste to årene vært negativ. Rådmannen utelukker ikke at det i allerede i begynnelsen av 2012 vil være nødvendig å benytte trekkrettighet i hovedbank for å kunne betjene forpliktelser til forfall. Årsakene er flere, blant annet ordningen med premieavvik hvor de årlige utbetalingene er vesentlig større enn det som kostnadsføres, men også differansen mellom betalbare kostnader og inntekter de siste årene har medført at kommunen befinner seg i en presset likviditetssituasjon.

Langsiktig gjeld

Nivået på kommunens langsiktige gjeld (fratrullet pensjonsforpliktelser) har vært mye omtalt den siste tiden. Ved utgangen av 2010 var samlet lånegjeld i Halden kommune på 1,63 mrd noe som var ca 98% av brutto driftsinntekter. Ved utgangen av 2011, dersom det ikke gjennomføres nevneverdig salg av aktiva med påfølgende ekstraordinær nedbetaling av gjeld, vil langsiktig lånegjeld være ca. 1,95 mrd.

Selv om dette nivået er høyt viser oversikten under at samlede nettofinansutgifter allikevel ikke er en særlig medvirkende årsak til kommunens økonomiske utfordringer, da ”kun” 4 % av kommunens brutto driftsinntekter settes av til finansområdet.

Dette skyldes valgt modell for avdragsberegning samt et lavt rentenivå på langsiktig gjeld.

Netto finans og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter, konsern			
	2009	2010	endring 2009-2010
Fredrikstad	6,2	6,7	0,5
Hvaler	6,0	5,7	-0,3
Rakkestad	5,5	5,4	-0,1
Spydeberg	4,3	5,0	0,7
Rygge	5,1	5,0	-0,1
Halden	4,5	4,0	-0,5
Sarpsborg	3,8	4,0	0,2
Eidsberg	4,5	3,8	-0,7
Hobøl	4,1	3,8	-0,3
Askim	3,9	3,5	-0,4
Råde	3,1	3,4	0,3
Moss	3,9	3,2	-0,7
Marker	2,8	2,8	0,0
Våler	2,7	2,6	-0,1
Trøgstad	-1,7	1,1	2,8
Skiptvet	0,7	0,1	-0,6
Aremark	-1,3	-1,4	-0,1
Rømskog	-3,4	-4,1	-0,7
Gj.snitt alle kommuner	2,4	3,0	0,6
Gj.snitt Østfold	4,5	4,5	0,0

Rådmannen presiserer at valgte avdragsstruktur (gj.snitt 31 år) ikke er forenlig med en forsvarlig økonomisk avdragstakt i et lengre perspektiv, og kommunen må før eller senere foreta en profilendring som vil medføre økte avdragsutgifter.

Statsbudsjett 2012

Samlede inntekter

Regjeringen legger i statsbudsjett 2012 opp til en nominell vekst i de samlede inntektene i 2012 omlag 5 mrd (ca.1,4 %) for hele kommunesektoren. Veksten er regnet fra det nivået på inntektene som ble lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett 2011.

I *kommuneproposisjonen* 2012 la regjeringen opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på mellom 5 og 6 mrd. kroner i 2012. Det ble varslet at mellom 3¾ og 4¼ mrd. kroner av veksten ville være frie inntekter.

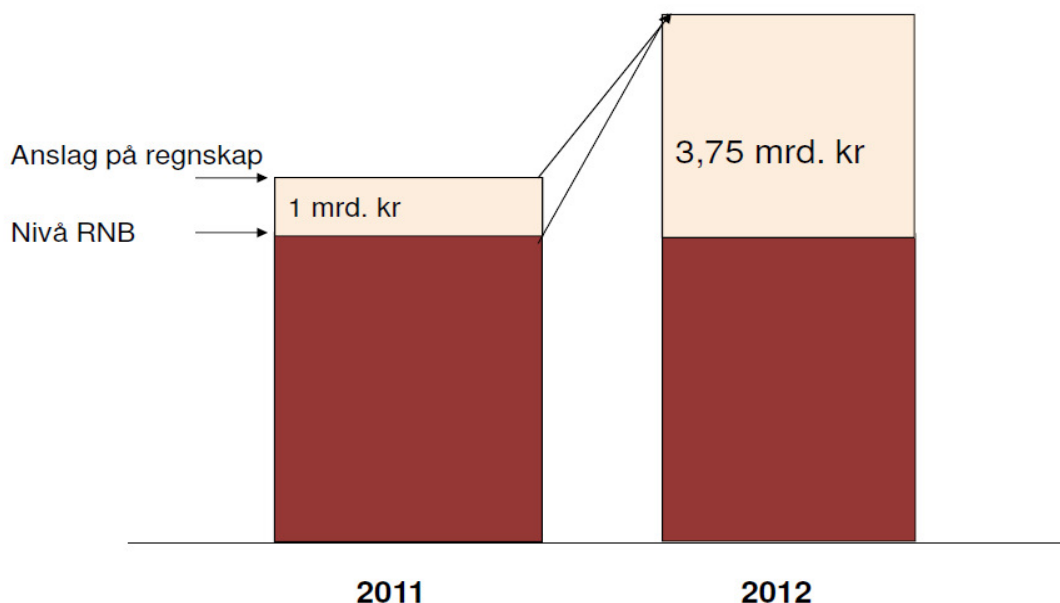
Regjeringen legger i *statsbudsjettet* opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2012 på 5 mrd. kroner, tilsvarende 1,4 pst. Av veksten er 3,75 mrd. kroner frie inntekter. Det tilsvarer en realvekst i frie inntekter på 1,3 pst. Veksten er regnet fra anslått inntektsnivå for 2011 i revidert nasjonalbudsjett 2011.

Veksten i frie inntekter foreslås fordelt med 3 150 mill. kroner til kommunene og 600 mill. kroner til fylkeskommunene. Dette er i tråd med signalene i kommuneproposisjonen.

Regnet i forhold til nåværende anslag på regnskap for 2011 innebærer budsjettforslaget en reell økning i kommunesektorens samlede inntekter på 4 mrd. kroner. Realveksten i de frie inntektene regnet på samme måte anslås til 2,7 mrd. kroner. Det er da tatt hensyn til at skatteanslaget for 2011 er oppjustert med 1 mrd. kroner, jf. pkt. 2.1.

Diagrammet under viser sammenhengen mellom vekst i frie inntekter i 2011 i forhold til RNB 2010.

Vekst i frie inntekter

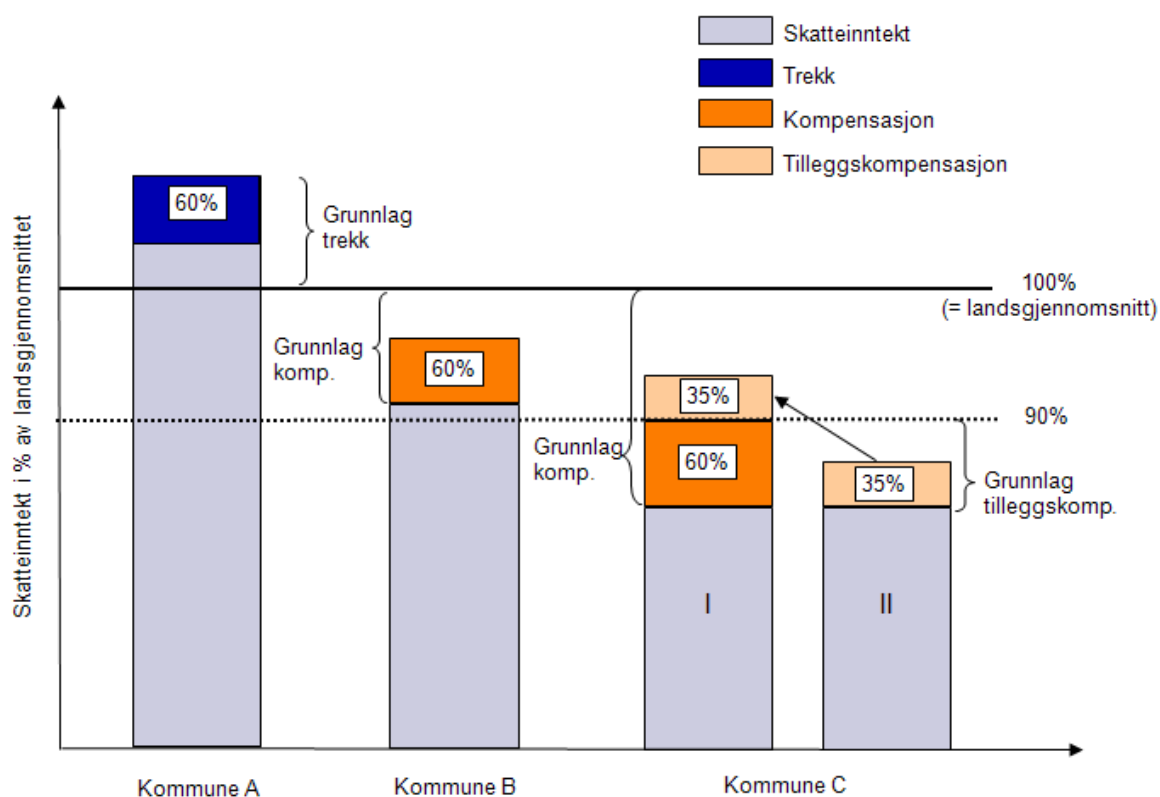

Skatteinntektene, inkl. skatteutjevning, er den størrelsen det er knyttet mest usikkerhet til i veksten. Skatteinntektene blir anslått ut ifra det samlede skatteanslaget 2011 og 2012 for kommunene, og kommunene sine skatteinntekter i 2010. For skatt på inntekt og

formue tar en for hver kommune utgangspunkt i skatt per innbygger i 2010, framskrevet med innbyggertallet i 2011. Ut ifra skatt 2010 framskrevet med innbyggertall 2011, blir det regna ut hvilken del som hver kommune får av beregnet samla skatt. Den delen blir brukt til å fordele samlet skatteanslag på inntekt og formue mellom kommunene både for 2011 og 2012. I skatteanslaget er anslag på skatteutjevning inkludert. For 2011 og 2012 er utjevningen i skatteinntektene for kommunene 60 prosent.

Skatteanslaget for 2012 er 110,203 mrd. kroner. Inntektsveksten fra 2011 til 2012, anslag regnskap, er nominelt 4,3 prosent. Inntektsveksten regnet frå anslag revidert nasjonalbudsjett 2011 er 4,7 prosent.

Skatteutjevningsmodell for kommunene

Kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet (kommune B) blir kompenserte for 60 pst. av differansen mellom egen skatteinngang og landsgjennomsnittet. Kommuner med skatteinngang over landsgjennomsnittet (kommune A) blir trukket for 60 pst. av differansen mellom egen skatteinngang og landsgjennomsnittet. Kommuner med skatteinntekter under 90 pst. av landssnittet (kommune C) blir i tillegg, kompensert for 35 pst. av differansen mellom egne skatteinntekter og 90 pst. av landssnittet. Finansieringen av tilleggskompensasjonen skjer ved at hver kommune blir trukket med et likt beløp per innbygger.

Endringer i inntektssystemet i 2012

Fra og med 1. januar 2012 får kommunene medfinansieringsansvar for medisinske opphold og konsultasjoner i spesialisthelsetjenesten og betalingsansvar fra dag 1 for utskrivingsklare pasienter som blir liggende på sykehus. I sammenheng med kommunal medfinansiering blir det overført i alt 5 007 mill. kroner fra de regionale helseforetakene til rammetilskuddet til kommunene.

Som følge av betalingsansvaret for utskrivingsklare pasienter blir det overført 560 mill. kroner fra de regionale helseforetakene til rammetilskuddet til kommunene. Halden kommune har via rammetilskuddet i 2012 fått tildelt 38,3 mkr i forhold til dette.

Statsbudsjettets virkning på Halden kommunes samlede inntekter

I hovedsak har regjeringen fulgt opp signalene som ble gitt i kommuneproposisjonen 2012 som ble fremlagt i vår; Et meget stramt budsjettopplegg for kommunesektoren for 2012.

Hvert år blir det hevdet at økningen i rammeoverføringene/frie inntekter har i seg kostnadsveksten i form av deflator (3,5 % for 2012). Rådmannens erfaring er hvert år at dette ikke er tilfelle, og at det slikt sett er en skjult innsparing for Halden kommune (etter skatteutjevning og kostnadsnøkler).

I tabellen under er det lagt inn den *oppgavekorrigerte økningen* i frie inntekter fra 2011 til 2012. (Hentet fra grønt hefte).

	0101 Halden
Innbyggertilskudd	613 499
Utgiftsutjevning	-3 773
Saker med særskilt fordeling	10 530
INGAR (1)	-2 040
Skjønnsmidler fra Fylkesmannen	4 800
Sum rammetilskudd	623 016
Anslag på frie inntekter	1 268 497
Anslag på skatteinntekter	645 481
Anslag oppgavekorrigerte frie inntekter 2011	1 204 468
Anslag oppgavekorrigerte frie inntekter 2012	1 268 497
Anslag oppgavekorrigert vekst fra 2011 – 2012	64 029

(1) Inntektsgarantitilskudd

Disse 64 millionene skal dekke to innlemminger av tidligere øremerkede tilskudd og flere oppgaveoverføringer/-korreksjoner, jf tabell under. Dette kommer i tillegg til lønns- og prisvekst og økte demografikostnader (som følge av at vi blir flere).

Nedenfor er det gjort nærmere spesifisering av ”underdekningen”.

	I statsbudsjettet (1000 kr)	Halden Kommune
Innlemminger		
Driftstilskudd barnehage	75 500	378
Ny tilskuddsordning for Andebu kommune	-2 000	-10
Korreksjoner		
Samhandlingsreformen – Kommunal medfinansiering	5 007 000	35 491
Samhandlingsreformen – Utskrivingsklare pasienter	560 000	2 800
Nominell videreføring av foreldrebetaling i barnehager, helårsvirkning 2011	142 300	712
Nominell videreføring av foreldrebetaling i barnehager, 2012 virkning	240 600	1 203
Opptopping likeverdig behandling offentlige og private barnehager	133 700	669
Et prosentpoengs opptopping av tilskuddet til ikkekommunale barnehager	28 500	143
Faktisk aktivitetsvekst barnehage	19 736	99
Omlegging av kontantstøtteordningen	91 900	460
Valgfag ungdomstrinnet – 1,5 timer	64 600	323
Endring i kriteriet for psykisk utviklingshemmede	-236 500	-1 183
Dokumentkostnader i forbindelse med skatteoppkreving	-26 000	-130
Ekstraordinære utgifter til psykososial oppfølging i kommunene	50 000	250
Nye plasser i statlige og private skoler	-27 200	-136
Utfordringer som ikke er nevnt i kommuneopplegget		
Pris og lønnsvekst (Deflator)	6 000 000	30 000
Demografikostnader (økt antall innbyggere)	3 000 000	15 000
Endring i mva-kompensasjon (-20%)		10 000
Økte pensjonskostnader	1 200 000	6 000
Sum innlemminger og korreksjoner	16 322 136	102 067

Oversikten over viser altså at kommunens fremskriving av kostnader knyttet til ”oppfølging” av de årlige statsbudsjettene summerer seg til 102 mkr. Altså en reell underdekning på 38 mkr.

Dette er en årlig effekt av de senere års statsbudsjetter, og er ikke noe særegent fenomen for 2012. Tilsvarende beregnede underdekning i 2011 viste ca 25 mkr.

Forut for statsbudsjett 2011 ble det gjort vesentlige endringer i vektingen av de ulike parameterne i kostnadsberegningen. Totalt medførte dette at Halden kommune fikk en lavere kostnadsutjevning i 2011 enn i 2010.

I 2010 var kostnadsfaktoren til Halden kommune i fordelingsmekanismen beregnet å være 1.02, mens den i 2011 (på grunn av endringer i vektingen) ble beregnet å være 0,98. I 2012 (særlig på grunn av endring i parameteret barn med kontantstøtte) øker kostnadsfaktoren til 0,99. Dette er et skritt i riktig retning, men er fortsatt et stykke unna perioden frem til 2010, samt den opplevde kostnadssituasjonen i kommunen.

Kort oppsummert betyr dette at det i statsbudsjett for 2012 ikke er rom for økninger i tjenestenivået, det er på generelt grunnlag knapt rom for å videreføre nivået fra 2011, men på grunn av momenter som vist over får Halden kommune tilføringer med en reell ”underdekning” på 38 mkr. Dette kommer altså i tillegg til de utfordringene som Halden kommune har på grunn av et høyt aktivitetsnivå gjennom flere år.

Konsekvensjustert driftsbudsjett for tjenesteområdene

Arbeidet med konsekvensjustering av budsjett ble igangsatt / intensivert i august, og har pågått frem til ultimo oktober. Konsekvensjusteringen tar utgangspunkt i dagens drift, korrigerer for helårsvirkninger av vedtatte tiltak, overheng av lønn fra 2011, lønnsvekst for 2012 og volumendringer. I tillegg er kostnader til samhandlingsreformen lagt inn.

Etter endt prosess fremkommer følgende rammer på tjenesteområdene:

Område	Budsjettramme 2011	Konsjustert	Endring
Fellesinntekter	-1 210 153 000	-1 306 363 858	-96 210 858
Underskuddsdekning	0	20 000 000	20 000 000
Avsetning til fond	0	23 000 000	23 000 000
Sentral/felles inkl. Nav	167 490 387	179 377 918	11 887 531
Undervisning	432 187 454	482 585 305	50 397 851
Helse & omsorg	523 845 303	632 865 012	109 019 709
Teknisk	41 393 667	74 847 390	33 453 723
Kultur & idrett	45 236 189	46 213 060	976 871
Halden kommune	0	152 524 827	152 524 827

Sentral/Felles :	Øker som følge av reversering av flere tiltak fra budsjett 2011
Kultur og idrett:	Øker hovedsakelig pga lønns- og prisvekst
Undervisning :	I vesentlig grad reversering av tiltak fra budsjett 2011, samt korrigering av både 2011 og 2012 års underfinansiering av barnehagesektoren
Helse :	Reversering av tiltak fra budsjett 2011, helårseffekt av negativt prognose 2011 og innlemmelse av kostnader knyttet til samhandlingsreformen.
Teknisk :	Økte husleiekostnader og vedlikeholdskostnader samt reversering av tiltak fra budsjett 2011.

Konsekvensjustert budsjett,	1 415 888 686
Underskuddshåndtering/fond	43 000 000
Sum konsekvensjustert budsjett 2012	1 458 888 826
Netto fellesinntekter	-1 306 363 858
GAP	152 524 827

Med bakgrunn i et konsekvensjustert Gap på 152 mkr er dette som nevnt tidligere det vanskeligste utgangspunktet for budsjettarbeidet noensinne i Halden kommune.

Rådmannen ga hvert kommunalområde i oppdrag å skissere tiltak i den størrelsesorden som var nødvendig for å gå fra konsekvensjustert ramme til tildelt arbeidsramme.

Parallelt med dette arbeidet har prosjekt "Halden 2012" pågått for fullt. Dette var i utgangspunktet ment som et prosjekt som skulle løpe gjennom hele 2011, og hvor resultatene først skulle få effekt fra 2012 og utover i planperioden. Gapet mellom kommunens fellesinntekter og konsekvensjustert budsjett var så vidt stor allerede i 2011 at rådmannen mente det var helt nødvendig å fremskynde deler av prosjekt "Halden 2012", og la denne bli en del av budsjettprosessen for 2011. Dette betyr at mange av de foreslåtte tiltakene i budsjett 2011 som av ulike årsaker ikke har fått den forventede effekt vil bli realisert i 2012, og således bidra til å dekke ovenstående differanse.

På grunn av budsjetteknikk og et behov for strukturell pedagogisering ovenfor enhetene er de tiltakene fra "Halden 2012" som ikke har fått de forventede effekter omtalt og håndtert som reversert i det konsekvensjusterte budsjettet. Dette altså for å sikre alles forståelse av hvor kommunen står og befinner i utgangspunktet. Flere av "reverseringene" er foreslått som "tiltak 2012" selv om de i realiteten er å anse som videreføring av tiltak fattet i 2011.

De sektorvise salderingene er vist i nedenfor stående tabell:

Område	Konsjustert	Foreslåtte rammer	Sum tiltak
Fellesinntekter	-1 306 363 858		
Underskudd/fond	43 000 000	-1 275 483 860	-13 000 860
Sentraladministrasjon	75 274 760		
NAV	54 497 442		
Fellesfunksjoner	49 605 716	165 906 517	-13 674 970
Undervisning	482 585 305	457 166 789	-27 472 000
Helse & omsorg	632 865 012	577 601 500	-53 993 997
Teknisk	74 847 390	42 164 894	-30 720 000
Kultur & idrett	46 213 060	32 644 160	-13 663 000
Fellestiltak	0	0	0
Halden kommune	152 524 827	0	-152 524 827

Viktige momenter i budsjettforslaget

Utviking av ledere og serviceholdning

Rådmannen har avsatt kr 500 000 til dette helt nødvendige formål i budsjett 2012.

Rådmann vil følge opp dette i Økonomiplanarbeidet våren 2012 ved å legge fram et forslag til program for hvordan dette skal gjennomføres inklusive eventuelt ytterligere forslag til økte ressurser.

Ledelsesutvikling

Utfordringene kommunen står overfor tilsier at det må satses på ledelsesutvikling i årene som kommer.

Det må utarbeides et ledelsesutviklingsprogram som integrerer ledelsesnivåene i kommunen. Programmet må ta utgangspunkt i en fellesdel og i egne delprogram for rådmannens ledergruppe, enhets- og områdeledere og avdelingsledere. I tillegg må de tillitsvalgte trekkes med i programmet.

Målet for programmet bør være tredelt:

- Skape en felles plattform for ledelse i Halden kommune. Plattformen må inneholde felles verdier og prinsipper for ledelsesutøvelse i kommunen. Etske retningslinjer og kommunens arbeidsgiverpolitikk er viktige grunnlagsdokumenter i denne sammenheng. Tydelighet og synlighet i arbeidsgiverrollen må tillegges stor vekt. Dessuten må kommunens styringssystem utgjøre en viktig del av plattformen. Det må tas stilling til fokusområder i styringssystemet.
- Bidra til å videreutvikle den enkelte leders ferdigheter i oppfølging av styringssystemet med hovedvekt på tiltak og konsekvenser. I tillegg må programmet ha fokus på den enkeltes personlige utvikling som leder.
- Styrke lederteamenes (innad i enheter/kommunalavdelinger) og ledernetverkenes (på tvers av kommunalavdelinger) utvikling og læring.

Det finnes ingen snarvei til bedre ledelse. Ledelsesutvikling er å utvikle seg som leder gjennom den jobben en gjør. Metode for ledelsesutviklingsprogrammet må derfor være erfaringslæring, og arbeidsformen må være dialog.

Programmet bør bygges rundt ledelsesdimensjonene:

- Organisering og struktur
- Ledelsessystem (styringssystem)
- Kommunikasjon og samspill (bl.a. serviceutvikling)
- Individuelle ferdigheter.

Serviceutvikling og informasjon må være en av grunnpilarene i programmet. Service- og informasjonspolicy må omfatte alle ansatte.

Målsetting for serviceutvikling bør være:

- Økt serviceinnstilling blant ledere og ansatte
- Bli oppfattet som en åpen ja-kommune
- Færre restanser – kortere svar-/saksbehandlingstid

Tiltak som kan gjennomføres på kort sikt - uten eller til lav kostnad:

- Tydeliggjøre viktigheten av raske tilbakemeldinger til innbyggerne
- Utnevnelse av månedens servicemedarbeider – innspill fra eksterne (kriterier må utarbeides)
- Tettere oppfølging fra kommunalavdelingene av saker i CRM-systemet (Customer Relationship Management)
- Tettere oppfølging fra kommunalavdelingene av saker i sak- og arkivsystemet
- Etablere chat med ordfører
- Utvikle enkel velkommenpakke/brev til nye innbyggere
- Bedre og raskere oppdateringer på hjemmesiden
- Få inn mer nyhetsstoff fra kommunalavdelingene til hjemmesiden
- La innbyggerne kommentere og rate innhold på hjemmesiden
- Økt kompetanse/opplæring på sentralbord/servicesenter og i ”faglandet”
- Kåre beste idé – pr måned og år – innspill fra ansatte (kriterier må utarbeides)

Tiltak på lengre sikt - krever investeringer og større driftskostnader:

- Starte planlegging av nytt servicesenter i Storgata 7
- Økt åpningstid inkludert langdag i servicesenter
- Vurdere bruk av Chat og Facebook i servicesenter
- Kjøpe og installere innsynsmodul i sak- og arkivsystemet

Forholdet institusjoner/omsorgsboliger

Rådmannen konstaterer at det heller ikke, til tross for sterke politiske signaler fra Regjeringsnivå, gjennom flere år, heller ikke i Statsbudsjettet for 2012 kom midler til drift av institusjoner/ sykehjem eller til "Flere hender".

Rådmannen og hans ledergruppe har tatt konsekvensen av dette og vil heller satse på en styrking av Haldens grunnleggende modell i pleie og omsorg hjemmebaserte tjenester. I dette ligger at rådmannen over tid vil legge opp til faglige styrkede ressurser i hjemmebasert tjeneste og ytterligere spesialisere institusjonsområde i nært samarbeid med Sykehuset Østfold jf Samhandlingsreformen. En forutsetning for dette er at kommunen satser på fortsatt utbygging av omsorgsboliger og det er i denne sammenheng at rådmannen fremmer forslaget om investeringsforslaget til livsløpsboliger på Tyska og Hollenderen.

Pga meget stramme økonomiske rammer for budsjett 2012 har rådmannen vært nødt til å foreslå reduksjon i institusjonsplasser og omfanget av hjemmebaserte tjenester.

Rådmannen vil følge opp denne problemstillingen grundigere i Økonomiplanarbeidet våren 2012.

Samhandlingsreformen

Samhandlingsreformen trer i kraft fra 2012. Halden Kommune har gjennom deltagelse i flere fora på ulike nivåer vært delaktig i prosesser for å forberede kommunen på de driftsendringer som skjer fra 01.01.2012. I fremlagt budsjett har rådmannen ut fra den økonomiske situasjonen søkt å innarbeide de nye tiltakene innenfor eksisterende ramme med unntak av kostnader knyttet til medfinansiering og utskrivningsklare pasienter. Primært er dette drift av en intermediær avdeling og stilling som pasientkoordinator. I tillegg vil kommunalavdeling helse og omsorg gjennomføre administrative endringer for å tilpasse seg reformens krav.

Rådmannen vurderer at de faktiske kostnadene knyttet til medfinansiering og utskrivningsklare pasienter er meget usikre i 2012 da tallgrunnlaget for overføringen fra staten er hentet ut fra historiske data, i tillegg ikke justert for alderssammensetning i Haldens befolkning.

Det har vært arbeidet med denne reformen gjennom 2011. Arbeidet vil fortsette over i 2012 og de kommende år.

Familiens Hus

Som det framgår av budsjettforslaget foreslås det innsparinger på dette nyetablerte området til tross for til dels sterke faglige råd og advarsler om at budsjettforslaget på denne måten vil medføre større kostnader på lengre sikt. Rådmann deler denne bekymringen men har i en vanskelig avveining likevel kommet til å fremme innsparingsforslaget. Dette begrunnes i at Familiens Hus ikke kan unntas fra innsparingsforslagene som rammer alle områder.

Rådmannen har tiltro til at ledelsen i Familiens Hus vil det å disponere til sammen i størrelsesorden 80 årsverk i tillegg til fastlegene kan oppnå en betydelig forbedret samhandling mellom Familiens Hus forskjellige funksjoner. Dermed vil det være mulig å frigjøre ressurser som kan kompensere noe for innsparingstiltakene.

Prosjekt Halden 2012

Omstillingsprosjektet Halden 2012 vil fortsette i 2012 med 3 partssamarbeid mellom rådmannens ledergruppe, representanter valgt av og fra formannskapet og hovedtillitsvalgte.

Rådmannen vil spesielt understreke at budsjettforslaget, både drifts- og investeringsbudsjettet må se som et samlet og helhetlig budsjettforslag. Dersom det skal gjøres endringer i budsjettet må konsekvensene nøye vurderes før gjennomføring av endringene.

De ulike salderingstiltakene, samt konsekvensbeskrivelser er nærmere beskrevet i kommunalavdelingenes budsjetter.

Samarbeid med hovedtillitsvalgte

Det er sammenfallende oppfatninger mellom rådmannen og hovedtillitsvalgte om en god del av tiltakene i budsjettet, men det er naturligvis ulikt syn på enkelte tiltak. På enkelte områder er det interessekonflikter.

Det har imidlertid vært en lang prosess rundt budsjett 2012/økonomiplanen 2012-2015 med et bredere samarbeid med hovedtillitsvalgte enn tidligere.

Sektorbudsjetter

Fellesinntekter:

Rådmannen har foretatt følgende budsjettering av fellesinntekter og kapitalkostnader for 2012:

	Regn 2010	Bud 2011	Bud 2012
Rammetilskudd	-440 437 097	-668 859 000	-725 201 000
Skatt inntekt/formue	-542 839 479	-495 524 000	-543 692 000
Kompensasjonstilskudd	-10 719 695	-8 000 000	-9 548 249
Sum Statstilskudd	-993 996 271	-1 172 383 000	-1 278 441 249
Eiendomsskatt "Verk og bruk"	-41 180 027	-40 000 000	-40 000 000
Eiendomsskatt "Annen fast eiendom"	-36 977 943	-40 000 000	-58 200 000
Sum Eiendomsskatt	-78 157 970	-80 000 000	-98 200 000
Momskompensasjon investeringsregnskapet	-38 231 962	-40 000 000	-50 000 000
Overføring investeringsregnskapet	7 588 642	16 000 000	30 000 000
Sum netto mva-kompensasjon	-30 643 320	-24 000 000	-20 000 000
Renter løpende lån	36 463 257	28 500 000	48 400 000
Renter formidlingslån	4 576 998	11 000 000	12 600 000
Avdrag lån	36 971 426	65 000 000	52 000 000
Sum finansutgifter	78 011 681	104 500 000	113 000 000
Renter bankinnskudd fond	-3 810 048	-4 000 000	-5 500 000
Renter utlån	-3 817 629	-4 000 000	-5 500 000
Utbytte fra selskaper	-15 244 243	-15 500 000	-8 500 000
Sum finansinntekter	-22 871 920	-23 500 000	-19 500 000
Motpost avskrivninger	-12 197 447	-14 770 000	-15 500 000
Sum Ekstraordinære poster	-12 197 447	-14 770 000	-15 500 000
Inndekning av underskudd/fondsavsetning	0	0	43 157 389
Sum inndekning/fondsavsetning	0	0	43 157 389
Sum Fellesinntekter	-1 059 855 247	-1 210 153 000	-1 275 483 860

Kommentarer til postene:

Statstilskudd:

Budsjettert i hht statsbudsjettet og "grønt hefte" med en realvekst på 2,1 mrd og 3,5 % deflator. Videre er det lagt inn 35 mkr i samhandlingsreformen, og 4,8 mkr i skjønnsmidler fra fylkesmannen.

Eiendomsskatt:

Økes med 2 promille. Ingen endring i bunnfradraget

Mva-kompensasjon:

Det er lagt inn mva-kompensasjon på bakgrunn av 250 mkr fra rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2012.

Finansutgifter: Utgangspunkt er tatt i prognostisert saldo pr utgangen av 2011, samt nye låneopptak 2012. Renter er beregnet ut fra vektete rentenivåer i følgende grupperinger:

Flyt: 3,00 %
Fast: 4,75 %
Sertifikat: 2,68 %
Swap (tillegg): 1,96 %

Finansinntekter: Budsjettert etter et utbytte på 120 mkr totalt.
7,14 % eierandel gir 8,5 mkr til Halden kommune.
Renteinntektene er beregnet med en snittrente på innskudd foliokonto på 2%, samt viderefremidlingslån på 3 %.

Salderingstiltak 2012 Fellesinntekter

Nr	Tjeneste	Tiltak	Øk.effekt
1.	Økt eiendomsskatt	Økes med 2 promille	-18 200 000,-

Nr.	Konsekvens av gjennomføring
1	Eiendomsskatten økes med 2 promille til 5,75 promille på boliger / fritidseiendommer fra 01.01.2012. Konsekvensen er et høyere avgiftstrykk for innbyggerne i Halden kommune.

Andre fellestiltak

Rådmannen vil be om fullmakter til et omfattende salg av kommunale eiendommer for å frigjøre likviditet og spare utgifter relatert til ulike bygg. Rådmannen foreslår å avhende følgende bygg/tomter/tomteområder:

Salg i 2012:

Objekt	Avhendingstidsp.	Kommentar
Bergheimområdet	01.09.2012	
Skipperstua, Makø, Tesebukta	01.01.2012	
Fredriksten Kro	01.01.2012	
Søndre Sjøbod	01.01.2012	
Berger Gård	01.01.2012	
4-manns bolig Prestebakke	01.01.2012	
Nybosvingen - tomter	01.07.2012	Reguleringsarbeid pågår
Alfheim	01.01.2012	
Tomter Brekkerød	løpende	

Salg i 2013 og 2014:

Objekt	Avhendingstidsp.	Kommentar
Iddebo	01.07.2013	Realiseres når nytt "livsløpsbolig prosjekt" er oppført
Bra-veien	01.07.2013	Realiseres når "Nye Båstalund" står klart
Asak skole	01.01.2013	Realiseres når "Nye Båstalund" står klart
Nordlia	01.01.2013	
Iddevang skole	01.07.2014	Realiseres når ny skole på Iddesiden er oppført

Videre har Halden kommune uoppsigelige leiekontrakter med Halden kommunale pensjonskasse, hvor man også har vedlikeholdsansvaret både utvendig og innvendig på byggene.

Gjennom ulike satsninger, fortettinger etc, vil Halden kommune i løpet av 2012 ikke være i behov av areal i tre bygg som leies av HKP. Rådmannen vil derfor gå i dialog med HKP om å bli løst fra leiekontrakter og be HKP om å legge bygninger ut for salg.

Dette gjelder følgende bygg.

Objekt	Avhendingstidspunkt
St Joseph	01.01.2012
Jacob Blocksgt	01.06.2012
Svenskegata 5	01.05.2012

Rådmannen har i lengre tid vært i prosess på å få solgt kommunale boliger ved Ostunet og Trosteveien til et opprettet borettslag "Os- og Trosteveien borettslag". Dette salget vil bli foretatt i 2011, men vil virke positivt inn på driftsutgifter i 2012.

Salg av objekter over vil etter de anslag rådmannen legger til grunn frigjøre følgende utgifter i 2012, og dette er lagt inn på respektive områder i rådmannens budsjettforslag:

Red.rentekost	Reduser leie	Redusert FDV
- 1 000 000	-1 000 000	- 1 500 000

Sentral / Felles

Organisering:

Sentral / Felles inneholder forskjellige drifts- og støttefunksjoner som betjener alle kommunalområder m/enheter i Halden kommune. Sentral / Felles er delt inn i følgende underområder.

- Rådmann m/stab, inkludert politisk aktivitet
- Kommunalområde økonomi, organisasjon og utvikling
(Støttefunksjoner inkl. rådhusfunksjoner og sentralkjøkken)
- NAV
- Fellesfunksjoner

Rådmann m/stab, inkludert politisk aktivitet

- Ordfører
- Politiske råd og utvalg
- Kontrollutvalg og revisjon
- Rådmannen
- Juridisk
- Politisk sekretariat
- Næringsavdeling
- SLT-koordinator

Kommunalavdeling Personal, Økonomi og utvikling

- Kommunalsjefen
- Personal og organisasjon inkl. rådhusfunksjoner
- Økonomi og plan inkl. innkjøp og sentralkjøkkenet
- Service- og IT-utvikling inkl. post/arkiv og servicesenter

NAV

- Drift av den "kommunale" delen av NAV

Fellesfunksjoner

- AFP-ordninger
- Premieavvik og amortisering
- Husleie rådhuskvartalet

Områdets mål og hovedoppgaver:

Rådmann m/stab, inkludert politisk aktivitet

Rådmannen og rådmannens ledergruppe (RLG) har ansvaret for å fremme forslag til overordnet strategi og planverk til behandling hos politisk myndighet, gjennomføre politiske vedtak, utvikle og gjennomføre handlingsplaner samt utøve det overordnede lederskapet av kommunens virksomhet.

Rådmannens (administrasjonssjefens) oppgave fremgår av kommunelovens § 23.

De ulike fagområder som i dag rapporterer til rådmannen selv har som hovedoppgave å bistå politisk myndighet samt legge til rette for kommunalavdelingenes virksomhet, yte juridisk bistand samt ivareta kontakten mot næringslivet og myndighetene vedrørende forhold for kommunen som helhet.

Kostnadene vedrørende politiske råd og utvalg ligger administrativt under rådmannen, mens den politiske ledelsen styrer og er ansvarlig for den politiske virksomhet.

Personal, økonomi og utvikling

Personal, Økonomi og utvikling sin del av området har som hovedoppgaver å gi kommunalavdelinger og enheter bistand, råd, veiledning og oppfølging i deres hverdag, slik at disse selv kan øke sin tid til tjenesteproduksjon. Videre er en av hovedoppgavene å utvikle systemer og rutiner innenfor ulike områder, slik at lover og forskrifter ivaretas, samtidig som ressurser disponeres effektivt.

Området har også flere løpende driftsoppgaver så som føring av regnskap, fakturering, innfordring, matproduksjon, lønnsutbetalinger, med mer.

Med stramme økonomiske rammer, og en målsetning om å kanalisere mest mulig ressurser direkte til tjenesteproduksjon, vil kravene til effektivisering i støttefunksjonene stadig bli større. Med den spesialisering av arbeidsplasser dette vil medføre vil det i den forbindelse være viktig å gjøre kommunalavdelingen minst mulig sårbar ved sykdom og turnover.

HMS / Sykefravær

Rådmannen holder fast ved målsetningen om et sykefravær på 5 % / 95 % nærvær. Sykefraværet ved inngangen til 2011 var høyt, men utviklingen utover i året har vært positiv.

Nye rutiner for oppfølging av sykemeldte ble iverksatt 01.01.11.

Kommunen har et godt system for oppfølging av sykemeldte, og ledere på alle nivåer oppdateres jevnlig innenfor feltet nærvær og oppfølging. HMS- avdelingen jobber aktivt ut mot enkeltansatte, ledere og arbeidsteder som har særlige utfordringer knyttet til sykefravær/arbeidsmiljøet.

Forebyggende tiltak har høy prioritet, og for første gang deles det i 2011 ut en HMS-pris på bakgrunn av vedtatte kriterier.

Annet:

I forbindelse med utarbeidelsen av budsjettet ble det gjennomført noen flyttinger av enkeltansvar (beløp) fra tidligere område "rådmann/politikk" til "fellestjenester". Dette gjelder Allsang på grensen og forsikringsordningene.

Områdenes driftsrammer

	Regnskap 2010	Buds(end) 2011	Budsjett 2012
Rådmannen/Politisk			
Bruttolønn	11 297 153	8 563 407	9 366 047
Refusjon Syke/fødselspenger	-60 720	0	0
Driftsutgifter	31 940 769	12 770 626	6 123 489
Driftsinntekter	-2 332 743	-498 000	-378 000
Sum Rådmannen/Politisk	40 844 459	20 836 033	15 111 536
Personal, Økonomi og Utvikling			
Bruttolønn	44 242 007	45 021 788	47 526 047
Refusjon Syke/fødselspenger	-1 009 697	-300 000	-345 000
Driftsutgifter	37 761 519	38 440 598	37 749 482
Driftsinntekter	-34 294 445	-33 020 208	-31 424 299
Sum Organisasjon & Utvikling	46 699 384	50 142 178	53 506 230
NAV			
Bruttolønn	16 303 145	17 028 102	18 439 971
Refusjon Syke/fødselspenger	-1 288 608	-424 000	-424 000
Driftsutgifter	50 565 530	44 324 888	42 669 971
Driftsinntekter	-18 872 949	-6 688 500	-10 188 500
Sum NAV	46 707 118	54 240 490	50 497 442
Fellesfunksjoner			
Bruttolønn (AFP/premieavvik)	21 449 591	25 498 475	30 621 028
Driftsutgifter	73 283 515	62 238 211	96 435 281
Driftsinntekter	-83 293 279	-45 465 000	-80 265 000
Sum Fellesfunksjoner	11 439 827	42 271 686	46 791 309
T O T A L T	145 690 788	167 490 387	165 906 517

Driftsendringer fra 2011 til 2012

Endringer fra budsjett 2011 til konsekvensjustert 2012

Sentral / Felles budsjett 2012	167 490 387
Rådmannen m/stab og politisk aktivitet budsjett 2011	20 836 033
Reduksjon politiske tilleggsbevilgninger (pol)	-6 366 497
Korrigert budsjett SLT	80 000
Reversert innkjøpstiltak fra budsjett 2011 – ikke realisert	600 000
Korrigert helårseffekt av tiltak iverksatt i 2011	180 000
Valg – bortfaller i 2012	-750 000
Økte kostnader til revisjonsarbeid	500 000
Professoratstillinger	1 000 000
Konsekvensjustert rådmann m/stab og politisk aktivitet 2012	16 079 536
Personal, økonomi og utvikling budsjett 2011	50 142 178
Reversert innsparingstiltak, Andre driftsutgifter	400 000
Reversert tiltak knyttet til tilskuddsportalen	1 600 000
Økte programvarekostnader sfa nyanskaffelser lønn	220 000
Budsjettkorrigeringer	1 235 988
Innkjøp - redusert inntekt	230 000
IT - økte kostnader Hafslundavtalen	300 000
Økt lønn tillitsvalgte	300 000
HMS - redusert kjøp private	-200 000
Velferdstiltak – gjeninnføring av erkjentlighetsgaver	350 000
Post/arkiv - økt 1 årsverk	600 000
Læringer	280 000
Kjøkken - budsjettert i balanse (var 1 mkr overskudd i 2011)	1 000 000
Diverse lønnsjusteringer og prisjusteringer	1 278 064
Konsekvensjustert Økonomi, organisasjon og utvikling 2012	57 736 230
NAV	54 240 490
Økte lønnskostnader NAV	256 952
Konsekvensjustert NAV	54 497 442
Fellesfunksjoner budsjett 2011	42 271 686
Lønnsbudsjett knyttet til allsang (1 ny + korrigering)	1 275 000
Allsang på grensen 2012 (Ikke budsjettert i 2011)	3 247 165
Diverse - 2 feilbudsjetterte tiltak i budsjett 2011 - reversert	1 500 000
Diverse - reversert tiltak på andre inntekter fra budsjett 2011	1 000 000
Diverse - økt husleie til pensjonskassa	500 000
Diverse - opprydding i tidligere feilbudsjettering fra kultur	700 000
Reversering av tiltak fra budsjett 2012, ikke effektivt	2 200 000
Reversering av tiltak Nav fra budsjett 2011, ikke effektivt	2 000 000
Reduksjon politiske tilleggsbevilgninger (div)	-6 500 000
Økte forsikringspremier	100 000
Økte drifts- og vedlikeholdskostnader rådhuskvartalet	300 000
Premieavvik budsjettert i 0 i 2012 mot 1,1 mkr i 2011	1 100 000
Reduserte kostnader amortisering sfa lavere premieavvik	-2 750 000
Økte kostnader til AFP	3 500 000
Økte kostnader til KS kontingent	120 000
Konsekvensjustert Fellesfunksjoner 2012	49 313 851
Sum Sentral/Felles konsekvensjustert	178 877 059

Reduksjonstiltak:

Nr	Tjeneste	Tiltak	Øk. Effekt
Rådmannen m/stab og politisk aktivitet			
1	SLT	Samordning av SLT funksjonen	-210 000
2	Næring	Bortfall av tilskudd til Halden turist	-628 000
3	Næring	Redusert personell	-440 000
4	Alle	Generell reduksjon	-110 000
Sum tiltak			-1 388 000
Personal, økonomi og utvikling			
5	Skatteinnkreving	Redusere 1 årsverk (vakant deler av året)	-170 000
6	Overordnet plan	Redusere 1 årsverk med virkning fra høst 2012	-200 000
7	Regnskap/Øk/Lønn	Redusere 0,5 årsverk (muliggjøres ved pensjonsavg.)	-220 000
8	Sentralkjøkken	Innkjøpsoptimering / Forbedrede rutiner	-250 000
9	Innkjøp	Nytt årsverk for å fokusere ytterligere på avtaler og leverandøroppfølging i avtaleperioden.	500 000
10	Alle	Generell reduksjon økonomi	-200 000
11	Service og Info	Reduksjon 0,7 årsverk	-140 000
12	IT	Trimming av materialpark	-150 000
13	IT	Trimming av materialpark	-150 000
14	Alle	Hjemmekontor - kostnadsreduksjoner	-200 000
15	IT	Generell reduksjon	-150 000
16	Personal	Generell reduksjon personal	-100 000
17	Alle	2-sidige papirutskrifter	-350 000
18	Innkjøp	Innkjøpsoptimering	-3 000 000
Sum tiltak			-4 780 000
NAV			
18	NAV	Arbeidsevnevurderinger av alle under 25 år	-400 000
19	NAV	Rett ytelse - varig ytelse, 30 langtidsbrukere selvhjulpne	-1 400 000
20	NAV	Forvaltning av personlig økonomi	-200 000
21	NAV	Midlertidige boliger - kommunene stiller til disposisjon	-150 000
22	NAV	Økte refusjoner og flere selvhjulpne	-1 850 000
Sum tiltak			-4 000 000
Fellesfunksjoner			
23	Allsang	Arrangementet organiseres i eget aksjeselskap	-3 506 970
Sum tiltak			-3 506 970
Sum tiltak Sentral / Felles			-13 674 970

Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltakene

Nr.	Konsekvens av gjennomføring
1	Funksjonen som SLT-koordinator overføres til Familiens Hus og ivaretas i organisering og dimensjonering av denne virksomheten.
2.	Deler av tilskuddet har blitt benyttet til leie. Halden Turist flytter nå i Tollboden, et bygg Halden kommune allerede leier av Halden Kommunale Pensjonskasse. For øvrig vil tilskuddsreduksjonen kunne medføre redusert aktivitet. Dette bør imidlertid forsøkes motvirket gjennom et tettere samarbeid mellom "allsangorganisasjonen, kultur og næringsliv.)
3.	Næringsavdelingen vil stå igjen med 1 årsverk. Det forutsettes at ressurser til "Allsang på grensen" eventuelt finansieres utenfor kommunens budsjett. Slikt sett blir dette en styrking av ressursbruken på området fra og med 06.2011
4.	Innskrenking av handlingsrom – reduksjon fordeles å alle driftsutgifter
5.	Redusert innfordring mot næringsdrivende. Omprioriteringer av arbeidsoppgaver og fokus på regnskapskontroll mot selskaper vil imidlertid redusere den negative effekten. Skatt Øst sin målsetting om innfordring mot næringsdrivende vil være meget vanskelig å nå.
6.	Redusert ressurs. Det forutsetter et tettere og bedre forhold og klarere grensedragnings mot planenhets. Redusert plankapasitet og prioriteringer blir viktigere. Redusert ressurs og saksbehandlerkapasitet ifht overordnet plansaksbehandling
7.	Større sårbarhet ifht sentrale funksjoner som regnskapsføring, lønnsutbetaling og fakturabehandling.
8.	Kan gå ut over kvalitet i matleveransen. Prosess på lokasjonsavklaring og organisering iverksettes.
9.	Nytt årsverk innenfor innkjøp. Fokuserer på økonomien i avtaler og følge opp leverandører i avtaleperioder. Må sees i sammenheng med punkt 19. Tiltaket forutsetter enighet om modell for fordeling av effekt knyttet til avtaleinngåelser.
10.	Generell reduksjon på alle utgiftsposter
11.	2 personer reduserer sine stillinger med henholdsvis 0,2 og 0,32 årsverk. 0,2 årsverk tilbakeføres kultur. Konsekvensen blir å redusere åpningstiden fra kl. 09.00 til 15.00 på Service og Info. Kan om nødvendig reduseres ytterligere fra kl. 0900 til 14.30. (samme åpningstid som NAV)
12-13	Medfører ingen økning i utgifter knyttet til drift / lisenser./anskaffelse
14.	Færre ansatte får løsningene. Vil kunne medføre lavere servicegrad, men samtidig mindre "gratis-arbeid".
15-16.	Generelt kutt på alle utgiftsarter
17.	Sparer papir og toner
18 - 23	Se NAV
24.	Kommunens driftsutgifter til "Allsang på grensen" faller bort pga annen organisering/ kostnadsreduksjoner/eller inntaksøkninger.

NAV-Halden

Organisering:

NAV Halden er organisert i 3 avdelinger som samlet skal fremstå som en effektiv arbeids- og velferdsforvaltning, målet er at flere skal i aktivitet og delta i arbeidslivet og stå lenger i jobb. Samtidig skal det sørges for at brukerne til enhver tid får riktig ytelse raskest mulig og til rett tid. Både statlige og kommunale styringsdokumenter legger grunnlaget for prioriteringer for arbeidet i enheten.

NAV-kontoret er inndelt i tre avdelinger:

Avdeling Publikumsmottak

Avdeling Oppfølging

Avdeling Stab/støtte.

Til sammen består NAV-kontoret av 22 stillingshjemler fra kommunen, inklusiv NAV-leder. 1 sosialkonsulentstilling benyttes i videregående skole i for å bidra i arbeidet med å forebygge ”drop-out” av elever i v.g.skole.

I tillegg er det 30 statlige ansatte som til sammen utgjør personalgruppen ved enheten.

Ledergruppen ved NAV Halden består av tre avdelingsledere og NAV-leder. Det er NAV-oppgaver som skal løses og som består av statlige og kommunale oppgaver, resultater og mål. Det er etablert et partnerskap som består av rådmannen i Halden kommune og fylkesdirektør for Arbeids- og velferdsetaten i Østfold. Det avholdes 2 partnerskapsmøter i løpet av et kalenderår.

Formålet med partnerskapsmøtet er å samordne og koordinere kommunale og statlige mål og ressurser slik at NAV reformens visjoner og mål kan realiseres på best mulig måte.

Partnerskapsmøtet skal være et strategisk styre samtidig som det er det organ hvor NAV-kontorets overordnede utøvende virksomhet styres. Partnerskapsmøtet skal avklare gjensidige krav og forventninger mellom NAV-leder og partnerskapet.

Som styringsverktøy benyttes felles målekort ved NAV-kontoret fra 2011, det er utviklet fellesindikatorer for kommunene i Østfold i tillegg til at hver kommune kan legge inn egen definerte områder i målekortet.

Områdets mål og hovedoppgaver:

- Få flere i arbeid og aktivitet og færre på stønader
- Et velfungerende arbeidsmarked
- Rett tjeneste og stønad til rett tid
- Kvalifiseringsprogrammet (KVP)
- Prioritere ungdom 18-24 år.
- God service tilpasset brukernes forutsetninger og behov
- En helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning
- Mottak av flyktninger
- Sikre midlertidig bolig etter lov om sosiale tjenester.
- Gjelds og økonomirådgivning.

Områdets driftsrammer

Før konsekvensjustert budsjett hadde kommunaldelen av NAV et budsjett pålydende kr. 54 mill.

Driftsrammen etter konsekvensjustert budsjett er pålydende kr. 50 mill.

Reduksjonstiltakene beskriver tiltak som reduserer budsjettet med 4 mill. Reduksjonen er i det vesentlige på området økonomisk sosialhjelp, dette ved fokus på flere selvhjulpne brukere av økonomisk sosialhjelp. I tillegg er det fokus på økte inntekter fra refusjon i forskutterte statlige ytelser.

Driftsendringer fra 2011 til 2012

Ved budsjetteringen for 2011 var det knyttet stor usikkerhet til deler av det konsekvensjusterte budsjettet. Dette var spesielt knyttet opp mot område økonomisk sosialhjelp. For 2012 vil det bli foreslått nye sosialhjelpssatser. Satser som ikke er justert siden 2002. Det blir utbetalt tilleggsytelser som betyr at ressurser brukes på produksjon av vedtak og ikke til oppfølging av den enkelte bruker. Det er nødvendig for enheten å snu bruken av ressurser for å få til mer effektiv drift. Noe som innebærer fokus på områder som ikke blir ivare tatt pr dags dato.

Mottak av ytterligere 10 flyktninger ihht avtale med IMDI effektueres i 2012. For å styrke dette området, må utgifter til ekstra ansatt tas fra statlige flyktningemidler.

Det er imidlertid viktig å se statlige tiltak og virkemidler samlet sett for NAV-kontoret, noe som skal bidra til at flere langtidsmottagere av økonomisk sosialhjelp reduseres. For 2011 var det fokus på KVP (Kvalifiseringsprogrammet), det ble tildelt et øremerket tilskudd til Halden kommune. Kvalifiseringsprogrammet innlemmes i 2012 i rammetilskuddet til kommunen. Det videreføres et økt fokus på ungdomsgruppen 20-24 år. NAV Halden viderefører ungdomsteam som innebærer at de unge skal ut i skole, arbeid / tiltak før det ytes sosialhjelp. Dette for å forhindre rekruttering av nye mottagere etter lov om sosiale tjenester.

Det er etablert to prosjekt med statlige tilskudd. Prosjekt "Brobygger med på veien videre", ungdomsprosjekt. I tillegg er det innvilget prosjektmidler til et prosjekt for "Fotball og integrering".

NAV Halden er med i et forskningsprosjekt ifht KVP, dette prosjektet er forløperen til en metodikk for oppfølging av brukere i NAV.

<i>Nr.</i>	<i>Tjeneste</i>	<i>Tiltak</i>	<i>Øk. effekt</i>
1	Alle stønadsmottagere under 25 år skal kartlegges ihht muligheter til aktivitet.	Aktivitet fremfor passive stønader. Hindre rekruttering av nye stønadsmottagere på sosialhjelp. Tilgang på flere praksisplasser i kommunen. Benytte statlige tiltaksmidler. Tildelt prosjektmidler fra fylkesmannen kr.500.000. Prosjekt "Brobyggere med på veien videre" etablert. Tildelt prosjektmidler kr.250.000 barnefattigdom. Idrettsaktiviteter for barn og unge. Samarbeid med kultur og idretten i Halden.	400.000
2	Stønadsmottagere som har mottatt stønad mer enn 6 mnd, vurderes for "Rett ytelse", varig statlige ytelser. 30 langtidsbrukere selvhjulpne.	Avklaringstiltak, arbeidsavklaringspenger. Varig statlig ytelse, eller aktivitet for å vurdere arbeidsevnen. Kommunen får refundert sosialhjelp for samme tidsrom. Fortsette med gode rutiner for refusjon.	1 400 000 Under forutsetning av at 30 personer er selvhjulpne med halvårs effekt.
3.	Justering av sosialhjelpssatsene som ikke har vært justert siden 2002.	Snu forvaltningsfokus til oppfølging og tiltak. Alle tilleggsytelser inkluderes i sosialhjelpssatsene. Opprettholde lavere sats for ungdommer. Endring i sats for store familier Tilskudd t.o.m. 3. barn. Effekten av dette tiltaket fører til reduksjon i antall vedtak, ressurser benyttes på andre områder som forvaltning og økonomirådgivning	Fra 4. barn må det foretas grundigere beregninger på kostnader ved innføring av justerte statlige veiledende satser. NAV Halden innvilger allerede ekstra ytelser som vil bli lagt inn i normen.
4	Fremdeles fokus på KVP(Kvalifiseringsprogrammet)	50 personer i løpet av 2012 vil delta i KVP programmet.	Innsparing ved at det bidrar til selvhjulpnehet på sikt.
5	Tilby forvaltning av personlig økonomi til personer som til stadighet har restanse på boutgifter mm.	Forvaltningsprosjekt i 2011/2012, økonomiavdelingen bidrar. Opprette nettbank. Antall restanser på strøm og boutgifter reduseres. Vil gi bedre økonomistyring for den enkelte.	200.000
6	Midlertidige boliger ihht lov om sos. tjenester i arbeids/velferdsetaten.	Kommunen stiller boliger til disp.	150.000
7	Økte inntekter fra refusjon, og ytterligere flere brukere selvhjulpne.		1 850 000
8	Sum konsekvensjustert		4 000 000

Konsekvens av gjennomføring Nr.
1. Forutsetningen for å nå dette tiltaket er en stabil arbeidsledighet og god tilgang på praksisplasser i kommunen og gode statlige tiltak.
2. Med økt fokus på denne gruppen vil det i perioder måtte lages lengre forvaltningsvedtak. Gjennomgang av organisasjon, flere ansatte bruker virkemidler som kvalifiseringsstønad og arbeidsavklaringspenger.
3. Vil gi en reduksjon i antall vedtak, fra forvaltningsfokus til oppfølgingsfokus.
4. Ressurser vil bli benyttet til oppfølging av brukere i dette programmet. Medfører økt behov for økonomirådgivning og forvaltning av personlig økonomi.
5. Hindrer utkastelser og derigjennom restsanser på strøm/ boutgifter.
6. Flere kommunale boliger vil minske behovet for midlertidige boliger. Reduserer utgifter til dette formålet.
7. Dette krever en stabilitet i ansattegruppa for å få full effekt ut av dette tiltaket. Det knytter seg stor usikkerhet til om det er mulig å få til en så stor økning i refusjoner og reduksjon i antall brukere.

Følgende måltall er definert på de gjennomgående måleindikatorene:

Indikator	2012
Deltagere i KVP (kvalifiseringsprogrammet)	50
Reduksjon i antall mottagere av økonomisk sosialhjelp	30
Forvaltning av privat økonomi til brukere av kommunale/statlige ytelser.	25

Kommunalavdeling undervisning og oppvekst

Undervisning og oppvekst vil med det fremlagte budsjettforslaget få en krevende oppgave med å drive barnehager og skoler innenfor det lover og forskrifter tilsier.

Fra 2009 og fram til 2011 er det etablert strukturer og vedtatt planer som inn i 2012 vil bidra til å angi retning på arbeidet, samt støtte i form av verktøy og veiledning.

Det skal i 2012 satses videre på klare målområder (lesing, LOV, regning) og kommunens veiledere og stab vil bli et viktig bidrag i denne sammenheng. Rådmannen har valgt å ikke foreslå reduksjon i ledelsesressursen i barnehager og skoler, da endringer innen tjenestene og en stram drift krever tydelig ledelse.

Organisering

Kommunalavdeling undervisning og oppvekst består av 13 grunnskoler, 7 kommunale barnehager, voksenopplæring og Pedagogisk Psykologisk tjeneste. I tillegg har kommunalavdelingen et tilsyns – og veiledningsansvar for 37 private barnehager. På kommunenivå er det i tillegg til kommunalsjef en skole – og barnehagefaglig stab som på et overordnet nivå ser til at lover og forskrifter overholdes og at positiv utvikling av fagområdet skjer. Kommunalavdelingen har i tillegg to veiledere som bistår barnehager og skoler med implementering og gjennomføring av kommunens satsingsområder.

Halden kommune har i løpet av de siste årene gjennomført en betydelig oppgradering av skoler og barnehager. Med et stadig økende elevtall og større etterspørsel etter barnehageplasser, ser rådmannen for seg at dette vil være en nødvendig utvikling også i årene som kommer. Halden kommune har etter hvert opparbeidet et bredt tilbud til kommunens barn. Brekkerød barnehage, Tistedal skole og Strupe ungdomsskoler er alle enheter særskilt tilrettelagt for barn med multifunksjonshemminger. Skole – og miljøsenteret for elever på ungdomstrinnet bidrar til et utvidet mangfold for den aldersgruppen.

Haldens grunnskoler er organisert i nettverk, basert på hvilke ungdomsskole elevene rekrutteres til. Hvert nettverk (inkludert barnehagene) har en representant med i kommunalsjefens plangruppe. Dette sikrer involvering av og forankring i kommunens enheter.

Områdets mål og hovedoppgaver

Kommunalavdelingens tjenester retter seg til barn under opplæringspliktig alder, barn i grunnskolen, samt voksne med et opplæringsbehov etter fylte 18 år. Drift i enheter baseres på gjeldene lov – og avtaleverk. Barnehagenes innhold er videre regulert og basert på *Rammeplan for barnehage*. Skolenes virksomhet er i tillegg til lov og forskrift basert på gjeldende læreplan *LK- 06, Kunnskapsløftet*. Lokalt i Halden er det vedtatt en *Skolepolitisk plattform*, som klart angir målsettinger for innholdet i skolen. Halden kommunale kompetansesenter (tidligere Halden kommunale voksenopplæring) har i tillegg en utbredt kursvirksomhet rettet mot egen målgruppe, samt deler av befolkningen i og utenfor arbeidslivet. Kursvirksomheten er basert på prosjektmidler og er anerkjent i nasjonal målestokk.

Kommunalavdeling undervisning og oppvekst har et særlig fokus på det helhetlige utdanningsløpet, og dette gjenspeiler seg i planer, rutiner, organisering og samarbeid mellom enhetene. Det er for tiden et særlig fokus på tidlig innsats, gode overganger mellom barnehage – skole og mellom de ulike skoleslagene, samt kommunens utfordring når det

gjelder utvikling av behov for spesialpedagogisk hjelp i barnehagene og spesialundervisning i skolene.

Ordningen med leseveileder som skal se til at Haldens grunnskoler arbeider med leseinnlæring er vel etablert. I tillegg er det innført veileder knyttet til implementering av verktøyet LOV (læring og vurdering). Samtlige enhetsledere skal foreta skolevandring (ledelsesverktøy), som skal bidra til at praksis i det enkelte klasserom tydeliggjøres og utvikles til det beste for den enkelte elev.

Organisering av innholdet i skolene, kompetanse hos ansatte, ledelse og sammenheng mellom innsatsfaktorer og resultater er også viktige momenter i denne sammenheng.

Områdets driftsrammer

	Regnskap	Budsjett	Budsjett
	2010	2011	2 012
Bruttolønn	328 647	327 221 691	331 126 665
Refusjon Syke/fødselspenger	-15 012	-13 257 393	-13 156 707
Driftsutgifter	208 951	155 868 747	179 180 112
Driftsinntekter	-216 962	-37 645 591	-39 983 281
Sum	305 624	432 187 454	457 166 789

Driftsendringer fra 2011 til 2012

Undervisning og oppvekst 2012 budsjett 2011	432 187 252
Korrigert prognose 2011	14 462 850
Helårseffekt prognose 2011	4 033 203
Nye kostnader barnehager (94 %) ¹	10 250 000
Helårseffekt lønnsoppgjør 2011	3 500 000
Lønnsoppgjør 2012	6 400 000
Økte pensjonskostnader Hkp/Spk	2 780 000
Prisjustering drift	900 000
Økte strømudgifter	2 100 000
Økte skoleskyssutgifter	1 230 000
Økt tjenestekjøp (friskolen + +)	1 400 000
Var lønn 80/100 i 12, Var lønn 60/100 i 11	3 342 000
Sum konsekvensjustert budsjett 2012	482 585 305

¹ Hovedendringen i budsjettet fra 2010 til 2011 var omlegging av finansiering av tilskudd til barnehagene. Fra 1. januar 2011 overtok kommunene hele ansvaret for å finansiere barnehagene. Mens andre oppgaver innen blant annet helse og utdanning allerede har vært "rammefinansiert" i en årrekke, har barnehageområdet vært unntatt på grunn av arbeidet med å sikre et tilstrekkelig antall plasser. I Soria Moria-erklæringen fra 2005 het det: "Inntil full dekning er nådd, skal det fortsatt være øremerkede tilskudd".

Reduksjonstiltak

Nr	Tjeneste	Tiltak	Øk.effekt
1.	Barnehage	Statens maksimumssatser innføres i kommunale barnehager. Fra kr. 2 250 til kr. 2 330 fra 1.2. 2012.	- 175
2.	Barnehage	Søskenmoderasjon i barnehagene tilpasses statens minstekrav.	- 420
3.	Barnehage	Øke pris på frukt og melk.	- 103
4.	Barnehage	Reduksjon i grunnbemanning i kommunale barnehager fra 3 årsverk/avdeling til 2,75 årsverk/avdeling.	- 3 125
5.	Barnehage	Omlegging av spesialpedagogisk hjelp.	- 2 750
6.	Grunnskole	Reduksjon i assistenter og miljøarbeidere.	- 2 500
7.	Grunnskole	Reduksjon i lærerårsverk.	- 5 000
8.	Grunnskole	Omlegging i bruk av leirskole.	-300
9.	Grunnskole	Utvikling av lokal arbeidstidsavtale for lærere	- 1 500
10.	Grunnskole	Dimensjonering av nivå på støttefunksjoner i skolen (funksjoner).	- 1 950
11.	Grunnskole/barnehage	Reduksjon i bruk av variabel lønn.	- 2 500
12.	Grunnskole/barnehage	Omlegging av spesialundervisning i skolene.	- 1 000
13.	Grunnskole/barnehage	Generelle kutt i drift i skoler og barnehager	- 2 000
14.	Grunnskole/barnehage	ENØK tiltak i skoler og barnehager. Iverksette tiltak for å redusere kostnader til strøm og annen fyring.	- 2 000
15.	Grunnskole/barnehage	All kompetanseheving skjer ved bruk av statlige midler. Avvikle ordning <i>Kompetanse for kvalitet</i> .	- 500
16.	Grunnskole/barnehage	Gjennomgang av skyssutgifter	-500
17.	Grunnskole/barnehage	Opphør i kjøp av ekstern veiledning	- 500
18.	Grunnskole	Utvikle skolestruktur mot større enheter (1 – 10)	0
19.	Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)	Reduksjon med ett årsverk	-650
		Sum reduksjonstiltak i kroner:	-27 473
		Sum reduksjonstiltak i årsverk:	29,75

Reduksjonstiltak med konsekvensbeskrivelser

Nr	Tjeneste	Tiltak	Øk.effekt										
1.	Barnehage	Statens maksimumssatser innføres i kommunale barnehager fra kr. 2 250 til kr. 2 330. Øke pris fra 2250 (for hel plass) til kr. 2330 (maks pris) Foreldrebetalingen forhøyes fra kr. 2 250,- til kr. 2 330,- jfr. Forskrift om foreldrebetaling i barnehager § 1 første ledd.	- 175										
2.	Barnehage	Søskenmoderasjon i barnehagene tilpasses statens minstekrav Søskenmoderasjon endres fra 40 % for barn nr. 2 til 30 % for barn nr. 2 jfr. § 3 første ledd. Moderasjonen skal gjelde søsken som bor fast sammen. <table border="1"><tr><th>Hel plass</th><th>80 % plass 4 dager pr. uke</th><th>60 % plass 3 dager pr. uke</th><th>50 % plass 2/3 dager pr. uke</th><th>40 % plass 2 dager pr. uke</th></tr><tr><td>2 330</td><td>2 100</td><td>1 630</td><td>1 400</td><td>1 170</td></tr></table> Det gis 30 % søskenmoderasjon for barn nr. 2 og 50 % for barn nr. 3 og flere. Det gis lik søskenmoderasjon både i kommunale og private barnehager jfr. Forskrifter til Lov om barnehager. Søskenmoderasjon gis til yngste barn. Det betales for opphold i 11 måneder. Det betales ikke for juli måned.	Hel plass	80 % plass 4 dager pr. uke	60 % plass 3 dager pr. uke	50 % plass 2/3 dager pr. uke	40 % plass 2 dager pr. uke	2 330	2 100	1 630	1 400	1 170	- 420
Hel plass	80 % plass 4 dager pr. uke	60 % plass 3 dager pr. uke	50 % plass 2/3 dager pr. uke	40 % plass 2 dager pr. uke									
2 330	2 100	1 630	1 400	1 170									
3.	Barnehage	Øke pris på frukt og melk Kommunen ser det som mulig å øke pris på frukt og melk fra kr. 130 til kr. 150 for hel plass i barnehagene.	- 103										
4.	Barnehage	Reduksjon i grunnbemanning i kommunale barnehager med 0, 25 årsverk pr. avdeling En reduksjon i grunnbemanningen i barnehagene vil bidra til å redusere fleksibiliteten i de ulike personalgruppene. Som en konsekvens av dette kan tiltaket bidra til økt variabel lønn.	- 3 125										
5.	Barnehage	Omlagging av spesialpedagogisk hjelp/støttepedagog Halden kommune har til sammen 24,1 årsverk til bruk for spesialpedagogisk hjelp/støttepedagoger i kommunale og private barnehager. En omlagging i organisering av denne hjelpen skal ivareta barnets rettigheter, men kommunen vil disponere og fordele gruppen ansatte etter en annen fordelingsmodell der også andre yrkesgrupper blir benyttet.	- 2 750										
6.	Grunnskole	Reduksjon i assistenter og miljøarbeidere Rådmannen vil videreføre tiltak i budsjett 2011, med å redusere antall assistenter og miljøarbeidere i skolen. Halden kommune har, i	- 2 500										

		følge data fra KOSTRA, et større antall assistenter og miljøarbeidere i skolen sammenlignet med andre kommuner. Snitt i Østfold er 90 elev pr. årsverk. I Halden er det pr. i dag et snitt på 65 barn pr. årsverk. Assistenter og miljøarbeidere er viktige ansatte i grunnskolen, og en gruppe ansatte som ofte har svært krevende og utfordrende oppgaver lagt til sin stilling. En reduksjon må derfor medføre en endret praksis i skolen, slik at elevenes behov blir ivaretatt.	
7.	Grunnskole	Reduksjon i lærerårsverk En reduksjon i lærerstillinger vil kreve en gjennomgang av lærertetthet både på grunnskolens barnetrinn og ungdomstrinn. En reduksjon i lærerårsverk vil bidra til at krav om tilpasset opplæring og betydningen av tidlig innsats vil være vanskelig å imøtekomme. Skolene i Halden har siden tiltaket ble innført funnet gode ordninger som bidrar til at elever får oppfølging på så tidlig tidspunkt som mulig. En konsekvens av en slik reduksjon kan være økt behov for spesialundervisning.	- 5 000
8.	Grunnskole	Omlegging i bruk av leirskole Opplæringslova § 2-3 <i>Innhald og vurdering i grunnskoleopplæringa</i> sier; "Ein del av undervisningstida etter § 2-2 kan brukast til fag og aktivitetar som skolen og elevane vel, til leirskoleopplæring og til opplæring på andre skolar eller på ein arbeidsplass utanfor skolen." Forslaget i budsjett 2012 legger opp til bruk av leirskoleopplæring i kommunens nærhet. Bruk av eksisterende turmål kan være gode alternativer og er tilstrekkelig i henhold til lovens krav.	-300
9.	Grunnskole	Utvikling av lokal arbeidstidsavtale for lærere Kommunen vil innlede forhandlinger med Utdanningsforbundet om lokal arbeidstidsavtale. Hensikten er å utvikle avtalen til et mer dynamisk redskap i utvikling av skolene i Halden.	- 1 500
10.	Grunnskole	Dimensjonering av nivå på støttefunksjoner i skolen (funksjoner) Skolenes tid/nivå til funksjoner skal gjenspeile nivå på elevenes rammetimetall. En reduksjon i tid avsatt til funksjoner kan bidra til at lærere og ledelse selv må ivareta ulike fagområder innen skolen (IKT, bibliotek). Det er likevel en mulighet for å se på funksjonenes innhold og deretter avstemme nivå på nedsatt tid.	- 1 950
11.	Grunnskole / barnehage	Reduksjon i bruk av variabel lønn Det er et stort fokus i kommunalavdelingen på å ha et så høyt jobbnærvær som mulig, og vi har det siste året hatt en positiv utvikling av nærvær. Trivsel på arbeidsplassen bidrar ofte til fleksible medarbeidere. Skoler og barnehager har medarbeidere som "tar i et tak" når fraværet krever det. Tiltaket innebærer likevel en bevisst bruk av vikarer, samt en gjennomgang av vikariater og engasjementer for å sikre at oppgangen mellom faste og variable stillinger er riktig.	- 2 500

12.	Grunnskole / barnehage	Omlegging av spesialundervisning i grunnskolen Halden kommune har, i likhet med landet for øvrig, hatt en økning i behov for spesialundervisning i skolen. Kommunalsjef har i samarbeid med PP- tjenesten startet et arbeid med fokus på følgende: 1) Ingen ventelister i PP- tjenesten. Dette målet er nådd. 2) Mer systemrettet arbeid og veiledning til skoler og barnehager. 3) Tydeliggjøring i bruk av felles verktøy for å sikre vurdering og kvalitet på undervisningen i klasserommet (LOV (Læring og vurdering), Skolevandring. Det er likevel viktig å påpeke at en reduksjon i øvrige lærerstillinger (jf. P. 19) kan påvirke dette tiltaket. En reduksjon i timer (lærere) medfører et mer begrenset mangfold i skolen.	- 1 000
13	Grunnskole / barnehage	Generelle kutt i drift i skoler og barnehager Et kutt i driftsarter i skoler og barnehager vil resultere i begrensninger i muligheter for innkjøp av materiell til opplæringen. Dette er eks. bøker, materiell til kunst og håndverk. Konsekvens av dette kan bli økte kopiutgifter for kommunen. Læreplanen Kunnskapsløftet er likevel innrettet slik at den legger opp til metodefrihet og tilpasning, hvilket gir rom for alternative tilnærminger i opplæringen. En begrenset mulighet for materiell, slik forslaget legger opp til, vil likevel påvirke til forberedelser av opplæringen, og kan bidra til merarbeid.	- 2 000
14.	Grunnskole / barnehage	ENØK tiltak i skoler og barnehager Iverksette tiltak for å redusere kostnader til strøm og annen fyring. Skoler og barnehager har et betydelig forbruk av strøm, og det er nødvendig å vurdere tiltak som kan bidra til at dette reduseres. Dette kan for eksempel være ved nattsinking av temperatur, sensorstyrte lysbrytere og en gjennomgang av kommunens barnehager og skoler med den hensikt å iverksette ENØK tiltak.	- 2 000
15.	Grunnskole	Avvikle ordning Kompetanse for kvalitet. All kompetanseheving skjer ved bruk av statlige midler. Halden deltar i det nasjonale kompetansehevingsprogrammet <i>Kompetanse for kvalitet</i>. Kostnaden med programmet er fordelt mellom staten, kommunen og den enkelte ansatte. Kommunen mener likevel at midlene rettes mot få personer pr. år (4 pers) og vil søke midler til tiltak som retter seg mot en større gruppe ansatte.	- 500
16.	Grunnskole / barnehage	Gjennomgang av skyssutgifter Elevers rett til gratis skoleskyss er hjemlet i Opplæringslovens § 7-1, og her er følgende nevnt: - Elever i 2. – 10. årstrinn som bor mer enn fire kilometer fra skolen har rett til gratis skyss. - For elever på 1. årstrinn er skyssgrensa to kilometer. - Elever som har særlig farlig eller vanskelig skoleveg har rett til gratis skoleskyss uten hensyn til veilengden.	-500

		Om en vei er særlig farlig eller vanskelig for elever å benytte som skolevei, avgjøres av den enkelte kommune. I enkelte tilfelle vil saker av slik karakter også bli vurdert av Fylkesmannen. Til en slik vurdering bruker en også Statens vegvesens Skolevegsgruppe. Halden kommune har i de senere årene bygget ut gang, sykkelveier og fortau i områder som tidligere var benevnt som <i>særlig farlig eller vanskelig skoleveg</i>. I budsjett 2012 har rådmannen redusert kostnadene til skoleskyss med 500 000 kr. Utgifter til skoleskyss med buss har, for de aller fleste elevene en kostnad på ca. 5 000 kr per år.	
17.	Grunnskole / barnehage	Begrenset kjøp av ekstern veiledning Kommunen benytter egne fagpersoner ved behov for veiledning. Dette krever en god organisering av kommunalavdelingens kompetanse.	- 500
18.	Grunnskole	Utvikle skolestruktur mot større enheter (1 – 10) Kommunen vil i tiden som kommer utrede og planlegge skolestrukturen med bakgrunn i større skoleenheter. Dette vil bidra til bedre ressursutnyttelse, samt bidra til å skape større fagmiljøer.	0
19.	Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)	Reduksjon med ett årsverk Halden kommune har pr. nov. 2011 ikke ventelister i PP – tjenesten. En reduksjon i årsverk kan påvirke mulighet for veiledning av skolene.	-650
		Sum reduksjonstiltak i kroner:	-27 473
		Sum reduksjonstiltak i årsverk:	29,75

Kommunalavdeling helse og omsorg

Kommunalavdelingen er ledet av kommunalsjef helse og omsorg
Kommunalsjefen har i sin stab 2 årsverk.

Organisering:

Kommunalsjefen har, etter gjennomført en omfattende omorganisering i 2011, 4 enheter innenfor område helse og omsorg som forestår tjenesteproduksjonen mot brukere.

Kommunalavdeling helse og omsorg er organisert etter omsorgstrappen i følgende enheter:

Enhet Sykehjem

Enheten består av Halden Sykehjem, Iddebo Sykehjem, Solheim Senter, Karrestad Sykehjem og Karrestad Eldresenter. Utover å gi et tilbud til pasienter med et sykehjemsbehov har sykehjemmene definerte plasser til behandling av alvorlig syke og døende, og korttidsplasser. I 2012 er det innarbeidet drift av intermediære plasser.

Enhet hjemmebaserte tjenester.

Enheten er delt inn i 3 områder, ambulerende hjemmebaserte tjenester, samlokaliserte boliger og omsorgsboliger. Enheten har tjenester som hjemmehjelp, hjemmesykepleie, omsorgslønn, brukerstyrt personlig assistanseordninger, personlige assistanseordninger, tilbud til pasienter med demens, boliger til eldre og yngre funksjonshemmede og trygdeboliger.

Koordinerende område, fag/forvaltning.

Enheten behandler søknader på tjenester og fatter vedtak på bakgrunn av kartlegging. Enheten har ansvar for støttekontaktordningen og opplæring. Fagkonsulenter for funksjonshemmede er organisert under denne enheten. Enheten forvalter Husbankens bostøtte og Husbankens låne- og tilskuddsordninger, kommunalt og statlig driftstilskudd til Eva krisesenter, drift av kommunale leasingbiler og kommunalt driftstilskudd til Halden ASVO.

Enhet Basistjenester

Enheten består av helsekontor med vaksinasjonskontor og miljørettet helsevern, kommunelegekontor, fengselshelsetjeneste, legevakt, barnevern, støttekontaktssenter, bolig for mindreårige flyktninger, helsestasjonsvirksomhet, skolehelsetjeneste, jordmortjeneste, forsterket helsestasjon, miljøkontakter i skolene, åpen barnehage, psykiatriteam, aktivitetssenter, oppfølgingstjeneste rus og boliger for pasienter med psykiske lidelser. Enheten gir også tilbud innen fysioterapi, ergoterapi, rehabilitering, dagtilbud til funksjonshemmede og demente og utlån av hjelpemidler. Enheten forvalter alle driftsavtaler med privatpraktiserende fastleger og fysioterapeuter.

Områdets mål og hovedoppgaver:

Kommunalavdelingens målsetting for driften er:

1.Forhold i lokalsamfunnet:

I Halden skal forholdene i lokalsamfunnet være slik at den enkelte kan klare seg selv, holde seg frisk og unngå skader så langt som mulig. Barn og unge skal sikres et trygt og godt oppvekstmiljø Den enkelte innbygger skal ha en aktiv og meningsfylt tilværelse og kunne bidra til fellesskapets beste ved deltagelse, likestilling og brukervedvirkning. Dette vil gi

høyest mulig livskvalitet og opplevelse av mestring i hverdagen for den enkelte.

2.Forhold i tjenesten:

I Halden skal helse- og omsorgstjenesten være et enhetlig og samordnet tilbud til enkeltmennesker som har behov for og rett til bistand. Tjenestene skal i størst mulig grad være rette mot forebyggende og helsefremmende tiltak og kjennetegnes av sikkerhet, kontinuitet, god ressursutnyttelse, tilgjengelighet og rettferdig fordeling.

Tjenestene skal være virkningsfulle og involvere brukerne og gi dem innflytelse.

Områdets driftsrammer

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Bruttolønn	519 904 769	510 477 330	541 115 204
Refusjon syke-/ fødselspenger	-29 926 447	-20 733 275	-26 228 782
Driftsutgifter	159 909 389	150 139 386	183 662 024
Driftsinntekter	-133 711 995	-116 038 138	-120 946 946
Sum Helse og omsorg	516 175 716	523 845 303	577 601 500

Driftsendringer fra 2011 til 2012

I vedtatt Helse og omsorgsplan for Halden Kommune 2010 – 2015 foreslås opprettelse av nye stillinger i planperioden. Følgende stillinger/tiltak var foreslått opprettet, men ikke gjennomført i 2011:

20 % stilling prest	110 000
100 % stilling fysioterapeut	550 000
50 % stilling jordmor	275 000
100 % stilling barnevern ekstern finansiering)	0
Driftstilskudd privatpraktiserende fysioterapeuter	355 000

Tilsvarende legger vedtatt helse og omsorgsplan føringer på opprettelse av følgende tiltak i 2012;

Tiltak	Kostnad
Skolelegefunksjon, 25 % stilling	175 000
Driftstilskudd privatpraktiserende fysioterapeuter	715 000
Amb.team for rehabilitering	1 100 000
100 % stilling rus	550 000
Demenskoordinator, 50 %	275 000
Frivillighetskoordinator 100 %	550 000
Ergoterapistilling	550 000
Fysioterapistilling	550 000
Ledende helsesøster 50 %	275 000
Miljøarbeidertjeneste i hjemmebasert tjeneste	800 000
Tilsynslege omsorgsboliger	700 000
Akuttfunksjon,demensutredning	1 100 000

Det anses på bakgrunn av budsjetttrammen, heller ikke å være rom for å igangsette disse tiltakene i 2012

Driftsendringer 2011 – 2012

Lønnsoppgjør 2012	7500
Nye ressurskrevende brukere 2012	15 000
Medfinansiering Sykehuset Østfold HF.	22 000
Utskrivningsklare pasienter	1 000
Drift intermediær avdeling – driftskostnad fullfinansieres fra stat/ Helseforetak	0
Pedalen Sykkelverksted	350
Boligsosial utviklingsprogram	300
Familiens Hus	0
Pasientkoordinator	0
Plasskoordinator	0

Kommentarer til fremlagte endringer i budsjett 2012

Lønnsoppgjør

I budsjettet for 2012 er det lagt inn en forventet kostnad i forbindelse med lønnsoppgjøret for 2012 med
Kr. 7 500`.

Nye ressurskrevende brukere

I 2012 foreligger det planer om at 9 brukere skal flytte ut i egen bolig. Dette er brukere som har tjenester i dag men som generer økte kostnader når de flytter ut i egen bolig. Kostnadene er anslått ut fra en vurdering av tjenestebehov og tidspunkt for utflytting.

Medfinansiering Sykehuset Østfold HF.

Samhandlingsreformen trer i kraft fra den 01.01.2012. Fra dette tidspunkt trer en ny forskrift i kraft som innebærer at kommunen får en plikt til å medfinansiere kostnader knyttet opp til somatiske pasienter som innlegges eller er til polikliniske undersøkelser på sykehuset. Denne kostnaden er priset inn med kr. 22 000` i kommunalavdelingens budsjett for 2012.

Fastsettelse av dette beløpet er gjort av helsedepartementet med bakgrunn i historiske data.

Det er fra kommunens side likevel knyttet stor usikkerhet til om dette beløpet vil dekke de faktiske kostnader i 2012. Innbyggernes helsetilstand og behovet for sykehustjenester i 2012 vil være bestemmende for kostnaden.

Utskrivningsklare pasienter

Fra 01.01.2012 trer i kraft en forskrift som plikter kommunen å betale for overliggende pasienter ved sykehuset. Overliggende vil si pasienter som er ferdigbehandlet ved sykehuset og som vurderes er i behov av en kommunal tjeneste i etterkant. Til forskjell fra tidligere avtale med Sykehuset Østfold HF hvor kommunen hadde en 10 dagers frist for å ta ut pasienten stiller forskriften krav om å ta ut pasienten på dag 1. Det er knyttet stor usikkerhet til den faktiske kostnaden i 2012.

Drift intermediær avdeling

Halden Kommune har tidligere gjennom et samarbeide med Sykehuset Østfold HF driftet en intermediær avdeling.

Det ligger i samhandlingsreformen føringer på at kommunene i 2016 vil få en plikt på seg til å opprette et døgntilbud til pasienter med behov av øyeblikkelig hjelp. Halden Kommune planlegger allerede i 2012 en oppstart av en intermediær drift. Det er estimert et behov for 15 plasser ved full drift. Avdelingen skal behandle gitte pasientgrupper og være et alternativ til sykehusinnleggelse. Effekten av å drifte en slik avdeling er at kommunen reduserer sine kostnader knyttet opp mot en medfinansiering av sykehusinnleggelser, samtidig vil kommunen få fullfinansiert denne driften fra staten/helseforetak.

Pedalen Sykkelverksted

Etter vedtak i formannskapet den 07.04.2011 er det lagt inn midler til drift av Pedalen Sykkelverksted. Tiltaket er i regi av Kirkens Bymisjon og er et arbeidsmarkedstiltak overfor personer med rusrelaterte problemer, samt andre med psykiske og sosiale problemer.

Boligsosialt utviklingsprogram

I tråd med inngått avtale med Husbanken om utarbeidelse av dette programmet er det avsatt midler i budsjettet for 2012. For gjennomføring av utviklingsarbeidet i avtaleperioden, forutsettes det at kommunen bidrar med henholdsvis 30 %, 40 % og 50 % av årlige kostnader. Kommunens bidrag skal være en kombinasjon av egeninnsats og direkte finansiering. Finansiering av bolig- og tjenestetiltak som inngår i handlingsplanene kan kommunen søke på annen måte, blant annet fra Husbankens øvrige virkemidler.

Familiens Hus

Etter beslutning om opprettelse av et Familiens Hus vil helsesøstertjenesten, barnevernet, PPT tjenesten/spesialpedagogene og ressursenter barn og unge samlokaliseres i Os Alle 4 i 2012. Denne samlokalisering er grunnlaget for en bedre samhandling mellom de ulike tjenestene og derigjennom et bedre tilbud til brukene.

Ressurs-/ vikarpool

Budsjettet forutsetter en velfungerende og oppgradert ressurs- og vikarpool fra 01.01.2012. Det arbeides med en omorganisering av ressurspoolene med den hensikt å få en rasjonell utnyttelse av de ressurser som der ligger. Målsettingen er å benytte personalet mest mulig fleksibelt, dvs. at personalet blir benyttet der hvor behovet foreligger.

Pasientkoordinator

Det er i budsjettet lagt inn 0.5 årsverk til pasientkoordinator. Funksjonen tas innenfor nåværende stillingsramme. Bakgrunnen er samhandlingsreformen og ny forskrift som stiller større krav til kommunen om en effektiv og presis pasientflyt mellom kommune og helseforetak. Samtidig bygger funksjonen opp under reformens målsetting om en helhetlig pasientflyt ved at foreberedelse for utskrivning/ forberedelse for mottak av pasienten bedres i ordningen.

Funksjonen legges som en engasjementstilling for å kunne evaluere omfang og arbeidsoppgaver i ordningen. Deler av arbeidet utføres i helseforetaket. Funksjonen må være i drift fra 01.01.2012.

Plasskoordinator

Ny forskrift gjeldende fra 01.01.2012 om utskrivningsklare pasienter en annen organisering i kommunen for oppfylle de krav som ligger i forskriften. Det stiller også krav til teknisk løsning for effektivt å bruke ledige plasser.

Denne funksjonen må sannsynligvis være i drift 7 dager i uken, 24 timer i døgnet slik forslaget ligger i forskriften.
Endelig forskrift vil være bestemmende her for funksjonens omfang.

Aktivitetsindikatorer

Indikator	2010	2011	2012
Hjemmebaserte tjenester			
Antall vedtak	2438	1946	2625
Antall brukere	1434	1358	1547
Sykehjem			
Dekningsgrad	12,3	12,3	10,6
Antall plasser		198	131
Barnevern			
Antall bekymringsmeldinger	215	250	265
Antall barn plassert utenfor hjemmet	70	75	80
Antall barn på tiltak totalt	225	260	235
Legevakten			
Antall konsultasjoner 01.10.10 – 01.10.11	12566	12500	13540
Antall telefonkonsultasjoner 01.10.10 – 01.10.11	11025	11000	10240
Koordinerende enhet fag/støtte			
Avlastning	74	72	70
Støttekontakter	170	174	207

Reduksjonstiltak

Nr	Tjeneste	Tiltak	Øk.effekt
	Halden 2012		
1	Sykehjem	Halden Sykehjem 2. avd., jfr. Alternativ 20	-700
2	Sykehjem	Halden Sykehjem 3. avd.	-700
3	Sykehjem	Halden Sykehjem 4. avd.	0
5	Sykehjem	Iddebo Korttidsavdeling	-500
6	Sykehjem	Rengjøring	-1500
7	Omsorgsboliger	Hagegata/Vaterland/Søsterveien	-2 550
8	Hjemmebasert	Hjemmesykepleien	-3700
9	Basistjenester	Rehabiliteringsavdelingen	-1000
10	Hjemmebasert	Justerte betalingssatser, hjemmehjelp, kost	-493
11	Basistjenester	Reduksjon merkantil stilling	-130
12	Sykehjem	Reduksjon merkantil stilling	-330
13	Sykehjem	Reduksjon av stabs stilling	-275
14	Sykehjem	Reduksjon av stilling web. Journalist	-200
15	Sykehjem	Reduksjon merkantil stilling	-500
16	Administrasjon	Web redaktør	- 100
17	Sykehjem	Nedleggelse 18 plasser Karrestad Eldresenter	-6 834
18	Basistjenester	Nedleggelse av dagsenter psykiatri	-1800

19	Basistjenester	Reduksjon av tjenester 9 årsverk i familiens hus	-3 000
20	Sykehjem	Nedleggelse av 27 sykehjemsplasser, jfr. Alternativ 1 og 6 Hvis alternativ 20 gjennomføres utgår tiltak nr. 2.	-6762 700
21	Omsorgsboliger	Iddebo Bofellesskap	-5300
22	Koordinerende	Merkantil, saksbehandler 4 årsverk	-1000
23	Felles	Endret praksis ferievikarer	-2000
24	Sykehjem	Stenge bassenget ved Halden sykehjem	-250
25	Hjemmebasert	Redusere antall timer med 75.000	-14000
Totalt vil ovenstående liste medføre en reduksjon på i overkant av 100 årsverk.			
Totalt			-53 993

Nr.	Konsekvens av gjennomføring
1	Reduksjon 1 årsverk, i grunnturnus. Reduksjon vil kunne medføre en lavere kvalitet på tjenesten og et mulig høyere sykefravær. Tiltaket er en del av "Halden 2012"
2	Reduksjon 1 årsverk, i grunnturnus. Reduksjon vil kunne medføre en lavere kvalitet på tjenesten og et mulig høyere sykefravær. Tiltaket er en del av "Halden 2012"
3	Reduksjon 1 årsverk, i grunnturnus. Reduksjon vil kunne medføre en lavere kvalitet på tjenesten og et mulig høyere sykefravær. Tiltaket er en del av "Halden 2012"
4	Tiltaket innebærer en omlegging av driften ved Karrestad eldresenter dersom en ikke velger å legge ned hele boligen. Matrutiner, og logistikk endres, og antall ansatte reduseres. Tiltaket er en del av "Halden 2012" Tiltak nr. 4 ligger ikke innarbeidet i tallgunnlaget, jfr. Tiltak nr. 17
5	Reduksjon 1 årsverk, Arbeidsmarkedstiltak fjernes, og støttefunksjoner reduseres med ca 0,8 årsverk. Reduksjon vil kunne medføre noe økt press på øvrige ansatte og et mulig høyere sykefravær. Tiltaket er en del av "Halden 2012"
6	Endrede renholdsrutiner vil medføre lavere renholdskostnader som tas ut gjennom en reduksjon av antall ansatte. Renholdsrutinene er vurdert av et konsulentfirma.
7	Reduksjon 4 årsverk, i grunnturnus gjennom en omlegging av arbeidsrutiner og arbeidsoppgaver. Reduksjon vil kunne medføre en lavere kvalitet på tjenesten og et mulig høyere sykefravær. Tiltaket er en del av "Halden 2012"
8	Reduksjon 8 årsverk, i grunnturnus gjennom en omlegging av arbeidsrutiner og arbeidsoppgaver. Reduksjon vil kunne medføre en lavere kvalitet på tjenesten og et mulig høyere sykefravær. Tiltaket er en del av "Halden 2012"
9	Nattevaktstjenesten ses i sammenheng med Halden sykehjem, og 1,8 årsverk reduseres. Det kan oppleves høyere arbeidspress på nattevaktene med de konsekvenser det kan medføre.
10	Tiltaket innebærer en justering av betalingssatsene for hjemmehjelp og kost i samsvar med de faktiske kostnadene for å produsere disse tjenestene. Kostnadsøkningen kan medføre at brukere ikke ønsker å benytte disse tjenestene.
11	Det foreslås en ordning hvor den merkantile ressursen i område rehabilitering og aktivitet flyttes slik at stillingen kan serve område rus og psykiatri. Den vakante stillingen i område rus og psykiatri fjernes. Stillingen ved helsekontoret økes til full stilling for å kunne serve hele enheten blant

	annet i ansettelsessaker. Omrokkingen vil gi en innsparing svarende til 0,27 årsverk i tillegg til innsparing på 0,50 årsverk som følge av samlokaliseringen av helsestasjonen i Familiens hus.
12	Enheten Sykehjem har 3,6 merkantile årsverk. De har kontorplass på hvert sitt sykehjem. I 2011 er det forsøkt holdt vakant en 60 % stilling. De øvrige merkantile ivaretar dennes oppgaver. Stillingen inndras derfor. Karrestad sykehjem og eldresenter vil da ikke ha stedlig merkantil funksjon.
13	50 % fagstilling i stab ved enhet sykehjem inndras. Medfører omplassering av ansatt.
14	Som et ledd i kvalitetskommuneprogrammet og resultat av brukerundersøkelser var det behov for å fokus på omdømmebygging. Egen hjemmeside, internavis og informasjon var viktige tiltak for å få frem hva enheten faktisk får til for å tenke positivt og snu den negative omtalen og negativt fokus fra pårørende, beboer og ansatte. Strategien har hatt suksess. Hvis stillingen inndras får det sannsynligvis store konsekvenser for informasjon, stolthet og rekruttering.
15	Stillingen har et overordnet ansvar for å oppdatere hjemmesidene til kommunalavdelingen. Det er vurdert at funksjonen kan opprettholdes etter en omorganisering selv om stillingen fjernes.
16	Reduksjon av merkantil stilling vil medføre ytterligere arbeid på de gjenværende, samt på avdelingslederne.
17	Karrestad Eldresenter gir et heldøgnsstilbud til 37 beboere. 20 av plassene foreslås nedlagt i 2012. Beboerne har behov for tjenester 24 timer i døgnet. Nedleggelse av tiltaket innebærer at ledige leiligheter pr. dato og fremtidige ikke belegges med nye brukere., men leies ut til andre. Beboerne flyttes over i andre omsorgsboliger. I budsjettforslaget forutsettes at 20 leiligheter holdes ledige fra 01.01.2012. Med bakgrunn i den generelle plass –situasjonen og øvrige forslag om nedleggelse av heldøgns plasser vurderes tiltaket som krevende å gjennomføre. Gjennomføringen vil også påvirkes av de øvrige forslagene om nedleggelse av heldøgns plasser. Planlagt intermedier drift hvor en ombruker eksisterende plasser til annet formål påvirker også gjennomføringen av tiltaket.
18	Dagsenter psykiatri Aktivitetssenteret er for mennesker som har eller har hatt psykiske lidelser, er et lavterskel og dagtilbud i Halden Kommune. Det er ca 150 brukere innsøkt ved senteret. Gjennomsnittlig er det 25 og 30 brukere pr dag. Brukergruppa består av mennesker med mange forskjellige diagnoser. Alt fra lettere psykiske lidelser til mer tunge psykiatriske diagnoser. Nedleggelse av senteret vil forringe livskvaliteten til brukerne. En særdeles viktig oppgave for senteret er tidlig oppdagelse av sykdomstegn. Senteret har et tett samarbeid med resten av rus og psykiatriområdet. De fleste av brukerne har også oppfølging fra for eksempel psykiatrisk team, og nedleggelse vil medføre et større tjenestebehov for brukergruppen i en allerede svært presset tjeneste.
19	Reduksjon av 9 årsverk i familiens hus. Konkret betyr forslaget:

	Årsverk i dag	Reduksjon årsverk	Reduksjon i %
Helsesøstertjenesten	11,85	4,00	33,75
Forsterket helsestasjon	3,30	0,40	12,12
Miljøkontaktene i skolen	4,04	4,04	100,00
Maurtua åpne barnehage	1,80	0,60	33,33
Kommunen har besluttet å iverksette Familiens Hus med de tjenester som er beskrevet. Prosjektet er i tillegg til å spare utgifter ved samlokalisering, realisert på bakgrunn av ulike lovverk som pålegger kommunen å arbeide forebyggende og helhetlig, med tidlig intervensjon overfor utsatte grupper. Barn og unge er den mest utsatte gruppen. Om de som har behov for bistand fra en eller flere av de aktuelle tjenestene ikke identifiseres så tidlig som mulig, vil det kunne få store konsekvenser for de det gjelder og for kommunen. Opptappingsplanen for psykisk helse la stor vekt på tilrettelegging av tidlig intervensjon overfor utsatte barn og unge. Kommunale instanser vil i neste omgang bli pålagt utgifter for tjenester som i mellomtiden er blitt lovpålagte fordi barnet/den unges problematikk har utviklet seg til å bli av en slik karakter at det er påkrevet. Kostnadene på dette nivået er i så tilfelle for kommunens vedkommende i en størrelsesorden som langt overgår det man tenker å kunne spare inn på kort sikt. Dette kan dokumenteres både gjennom forskning og ikke minst gjennom erfaringsbasert kunnskap. Det er klare sammenhenger mellom menneskers sosioøkonomiske forhold og deltakelse i utdanning/arbeidsliv, med tilhørende behov for helsetjenester og bistand fra NAV. Tiltaket om kutt foreslås som en akutt løsning kun for å bringe budsjettet i balanse. Helsestasjonstjenesten/skolehelsetjenesten I henhold til lov om helsetjenesten i kommunene, § 1-3 skal kommunens helsetjeneste blant annet omfatte oppgaver med helsestasjonsvirksomhet og helsetjenester i skoler. I lov om helsetjenesten i kommunene, § 2-2 heter det at barn har rett til nødvendig helsehjelp også i form av helsekontroll i den kommune barnet bor eller midlertidig oppholder seg. Det er ikke gitt noen norm for omfanget av tjenestene. Pr. i dag har vi 10,2 årsverk for helsesøster, inklusiv ledende helsesøster, samt 1,75 årsverk for merkantilt personell. Sett i lys av det som er sagt om tidlig intervensjon, bør en ved en reduksjon prioritere helsestasjonstjenesten. Det betyr at reduksjonen i all hovedsak vil måtte finne sted innen skolehelsetjenesten. Pr. i dag brukes ca. 3,5 årsverk i skolehelsetjenesten. En reduksjon i helsesøstertjenesten på 4,0 årsverk svarer altså til i overkant av det som i dag er avsatt til skolehelsetjenesten. Ressurssenteret for familie og barn Forsterket helsestasjon, Maurtua åpen barnehage, kommunepsykolog og miljøkontaktene i skolen er ikke lovpålagte tjenester. Som nevnt innledningsvis, har kommunen tidligere gjennom opptappingsplanen for psykisk helse valgt å prioritere			

	utsatte barn og unge i sitt arbeid. Dette er gjort med tanke på å avdekke omsorgssvikt så tidlig som mulig og sette inn tiltak på et lavest mulig nivå, noe som er kostnadseffektivt i et livs perspektiv. Forsterket helsestasjon har 3,3 årsverk. For tiden er 0,4 årsverk ubesatt pga. langtidssykemelding. De har kontakt med ca. 60 familier. Maurtua åpen barnehage har 1,80 årsverk, fordelt på 3 x 0,6 stillinger. Åpningstiden er 3 dager i uka. Ved en reduksjon av tilbudet til 2 dager, kan man spare 0,6 årsverk. Det er ikke tilrådelig å ha færre enn tre på jobb, så hver av de ansatte må da sies opp svarende til 0,2 årsverk. Hver åpningsdag er det ca. 20-25 barn som bruker tilbudet. I tillegg har hvert av barna en omsorgsperson med seg. Brukerne av åpen barnehage gis et lavterkseltilbud i tråd med intensjonene for forebyggende arbeid Miljøkontakter i skolen er heller ingen lovpålagt tjeneste. Å etablere andre yrkesgrupper i skolen har vært tema i Norge i mange år, og Halden har vært en av de kommunene som har tatt tverrfaglig arbeid på alvor i så måte. Bortfall av miljøkontaktene fordrer at lærerne setter av tid til utvidet kontakt med de elevene som har behov for ekstra oppfølging. Miljøkontaktens kontakt med enkeltelever bidrar til at problemer avdekkes på et tidlig tidspunkt, og hjelp kan settes inn før problemene har manifestert seg. <u>Konklusjon</u> En reduksjon på ca. 9 årsverk i Familiens hus vil særlig ramme skolene ved at skolehelsetjenesten reduseres til et minimum (sannsynligvis kun vaksinerings etter pålagt vaksinasjonsprogram), samtidig som miljøkontaktene i skolen fjernes. Det er på den annen side vanskelig å se andre alternativ til hvordan en så omfattende reduksjon kan gjennomføres.
20	Det foreslås nedlagt en sykehjemsavdeling med 27 plasser. Beboerne på avdelingen må tilbys plass på andre sykehjemsavdelinger. Den generelle plass-situasjon medfører at tiltaket er svært krevende å gjennomføre. Det er vanskelig å estimere hvor raskt avdelingen kan flyttes da det forutsettes ledige plasser øvrige steder. En reduksjon av heldøgns plasser i tillegg øvrige reduksjonsforslag vil kunne gi økte kostnader og større press på andre deler av tjenesten. Det vil ikke være mulig i nedtrappingsperioden å innvilge nye sykehjemsplasser da alle ledige senger i lang tid framover må forbeholdes de som må flyttes. Det er et økt press på sykehjemsplasser bla. Grunnet endret utskrivningspraksis fra sykehuset. Tiltaket vil føre til overbelegg på andre sykehjemsavdelinger, større press på de hjemmebaserte tjenester, og betaling for overliggende pasienter på sykehuset med 4000,- pr. døgn/pas. De oppgitte effekter av nedleggelsestiltakene er å forstå som brutto effekter når driften av tiltaket opphører. Tiltakene vil få økonomiske effekter i andre deler av tjenesten. Nettogevinsten blir mindre enn det beløp som er oppgitt i tiltaket.

21	Tiltaket innebærer at 7 demensplasser nedlegges. Beboerne må flyttes over i andre tiltak. Med bakgrunn i eksisterende plass – situasjon vil dette tiltaket medføre ytterligere økning i bruk av korridorplassene, økt bruk av dobbeltrom, forsterket press på hjemmebaserte tjenester og en meget dårlig pasientlogistikk. Tiltakets fremdrift forutsetter ledige plasser innen omsorgen. Dette forhold kan i stor grad påvirke fremdriften i avviklingen av tiltaket. Gjennomføringen er også avhengig av en god prosess opp mot brukerne og deres pårørende. Det er pr. 01.11.11, 10 brukere som venter på plass i demensbolig/demenssykehjem. Det vil i en lang periode ikke være mulig å tilby plass til de som venter, da ledige plasser må forbeholdes brukerne fra Iddebo bofellesskap. Beskrevet reduksjon er en helårseffekt. Aktuell fremdrift på tiltaket vil være bestemmende for den faktiske reduksjon. En vanskelig plassituasjon vil påvirke fremdriften.
22	4 årsverk fjernes fra koordinerende fellestjeneste. Det betyr at publikum må vente lenger på behandling av søknad om tjenester. Faglig bistand ute i tjenesten blir trappet ned, og tilgjengeligheten til tjenestene blir dårligere for brukerne. De gjenværende ansatte får et større arbeidspress.
23	Sommerferien strekkes over en lengre periode for å redusere innleie av ferievikarer.
24	Tiltaket vil medføre at funksjonshemmede barn, reumatikere og pasienter for øvrig, ikke får tilbud om varmtvanns bassengbehandling. Igjen betyr dette forringet livskvalitet, og for noen, økt behov for medikamenter.
25	I kommunalavdeling helse og omsorg er det foreslått nedleggelse av 54 heldøgns plasser. 27 av disse plassene er sykehjemsplasser, de øvrige 27 plassene er omsorgsboligplasser. 10 av disse plassene er holdt vakante pr. dato. Kommunalavdelingen står ovenfor en utfordring med hensyn til å gi disse brukerne/pasientene et tilsvarende tilbud innenfor den gjenværende boligmasse som har tilbud 24 timer i døgnet. Nedleggelse av disse plassene vil gi et økt press på de hjemmebaserte tjenester. Rådmannen vurderer at gjennom å gi de aktuelle brukere et fullverdig tilbud i en annen tjenesteform, hvor volumet av tjenesteomfanget er knyttet opp mot brukernes faktiske behov, vil kunne ha en kostnadsreducerende effekt. Dette oppnås ved å ha et fokus på omfanget av tildelte timer i vedtakene. Rådmannen vurderer også at innen hjemmebaserte tjenester er mulig ytterligere å ha et fokus på en reduksjon av tildelte vedtakstimer. Rådmannen vil igangsette en prosess med en målsetting om 15 prosent reduksjon i tildelt timeantall innen de hjemmebaserte tjenester i 2012. Dette tilsvarer en reduksjon i 2012 med 75 000 timer. Timeantallet søkes oppnådd gjennom gradvis å kunne redusere tildelt timeantall fra medio 2012. En reduksjon av sykehjemstilbudet med et samtidig økt tilbud innenfor omsorgsboligene vurderer rådmannen som viktig for å kunne ha et tjenestetilbud som er i samsvar med kommunens økonomiske situasjon. Nettoeffekten av de to beskrevne komponenter estimeres til kr. 14 000`.

Følgende måltall er definert på de gjennomgående måleindikatorene:

Indikator	2012
Sykefravær	8%

Faktiske sykefravær i 2011 – perioden januar t.o.m. september har vært 9,9%

Kommunalavdeling teknisk og kultur.

- Enhet for kultur og idrett

Organisering

Enhet for kultur og idrett er underlagt Kommunalavdeling for teknisk og kultur.

Områdets hovedoppgaver

Enhet for kultur og idrett driver forebyggende arbeid for alle grupper av befolkningen; både innenfor idrett, ungdomsarbeid, kunst og kultur. Vi legger til rette for at innbyggerne får mulighet til å delta i positive fritidsaktiviteter og motta kulturelle opplevelser.

Administrasjonen er saksbehandler for Hovedutvalg for kultur, idrett og mangfold. Det er et utstrakt samarbeid med lag, foreninger, organisasjoner og arrangører innenfor sektoren. Enheten har videre ansvar for gjennomføring av politiske vedtak og områdets planverk.

Virksomheter

Kulturarrangementer og Brygga kultursal.

Kultursalen innehar kvaliteter som gjør den fleksibel og tilgjengelig for alle slags arrangementer og er komplett utstyrt som et moderne kulturhus.

Kultursalen kan leies av lokale lag og foreninger og enkeltpersoner.

Kreativt kraftsenter barn og unge (KKBU)

Alt forebyggende ungdomsarbeid er organisert under én felles ledelse og

Kulturskolen er en del av dette samarbeidet.

Kulturskolen har lange ventelister og elevbetalingen i kulturskolen øker i 2012.

Rockehuset er et kommunalt øvingstilbud for ungdommer som spiller i band. Rockehuset har 8 øvingsrom og gir et tilbud til unge musikere.

Den lokale kulturelle skolesekken(DKS) medvirker til at elever i grunnskolen får et profesjonelt kulturtilbud.

Tirsdag/torsdagsgruppa og BRABandet

Dette er et fritidstilbud for mennesker med spesielle behov. Disse tiltakene har vært en del av Haldens kulturliv i over tjue år. Dette er en gruppe mennesker som bidrar til å spre entusiasme til andre også utover Haldens grenser.

Ungdomshuset Domino har som målsetting og arbeider for å fremme gjensidig forståelse, vennskap, samarbeid og yte støtte uten hensyn til etnisk bakgrunn, trosbekjennelse, samfunnsklasse eller politisk overbevisning. Ungdomsklubben har også som målsetning å jobbe forebyggende tverrfaglig rettet mot rus og kriminalitet. Målgruppen er 13 til 23 år.

Ungdomsrådet er et viktig bidrag i vårt demokratiske system. Alle utvalg og politisk valgte representanter skal sørge for å bruke ungdomsrådet som høringsinstans.

Halden bibliotek

Kommunal bibliotekstjeneste er hjemlet i Lov om folkebibliotek, som med tilhørende forskrifter stiller krav til kommunene når det gjelder bibliotektilbudet til innbyggerne. Det slås fast at alle kommuner skal ha et folkebibliotek med fagutdannet leder og tilbudet skal være gratis for innbyggerne.

Det er et bibliotektilbud i Halden fengsel som er organisert under Halden Bibliotek. Dette tilbudet blir i sin helhet finansiert fra øremerkede statlige midler.

Remmen svømmehall

Svømmehallen er det eneste svømmetilbudet i Halden. Svømmehallen gir treningsfasiliteter for Halden svømmeklubb, den lovpålagte svømmeopplæringen og andre foreninger.

Idrett

Enhet for kultur, idrett og mangfold har kontakt med Halden idrettsråd og kommunens idrettsliv gjennom fordeling av kulturmidler til idrettslag, fordeling av treningstider og gjennom anleggsutbyggingen som er medfinansiert gjennom spillemiddelordningen.

Den norske kirke / andre trossamfunn

Budsjett for enhet for kultur og idrett inneholder overføringer til Den norske kirke og støtte til andre religiøse formål.

Halden kirkelige fellesråd ivaretar Kirkens og Halden kommunes forpliktelser etter kirkeloven.

Halden frivilligsentral

Halden frivilligsentral er underlagt enhet for kultur og idrett. Frivilligsentralen er en sosial møteplass som formidler kontakt mellom enkeltpersoner, lag, foreninger og det offentlige.

Områdets driftsrammer

	Regnskap 2010	Buds(end) 2011	Buds(end) 2012
Bruttolønn	14 247 644	16 916 362	16 353 829
Refusjon Syke/fødselspenger	-459 121	0	0
Driftsutgifter	42 028 833	37 410 827	27 648 466
Driftsinntekter	-12 977 815	-9 091 000	-11 086 000
T O T A L T	42 839 541	45 236 189	32 916 295

Driftsendringer fra 2011 til 2012:

Budsjett 2011	45 236
Konsekvensjustert budsjett (2011 nivå)	46 579
Reduksjon	13 663
Budsjett 2012:	32 916

Reduksjonstiltak

Nr	Tjeneste	Tiltak	Øk.effekt
1.	Kulturkontoret	Vakant 100% stilling + adm. kostn.	- 700 000
2.	Museer	Reduksjon av tilskudd	- 55 000
3.	Rockehuset	Redusere tilbudet til et øvingslokale	- 375 000
4.	Aktivitetstilbud	Opprettholde tilbudet til tirsdag/torsdagsklubben og BRA.bandet	
5.	Ungdomsklubben	Reduksjon	- 375 000
6.	Driftstilskudd / kulturmidler	Fjerne kulturstøtte til lag og foreninger med unntak av driftsstøtte til foreninger som 4H, speidere osv.	- 1 100 000
7.	Remmen svømmehall	Redusere åpningstiden og nedbemanning	- 700 000
8.	Kultursalen	Øke inntektsgrunnlaget og nedbemanne	- 880 000
9.	Faste overføringer	Overføringer reduseres	- 2 865 000
10.	Spillemidler	Redusere det kommunale tilskuddet til anleggsutbygging.	- 700 000
11.	Konservativen	BlackBox	- 360 000
12.	Idrett	Kommunal leie av idrettshaller reduseres med 1 mill. Det innføres leie for bruk av idrettshaller for idrettslag med medlemmer under 19 år.	- 2 000 000
13.	Tilfluktsrom	Stenge tilfluktsrom	- 88 000
14.	Ungdomsråd	Mindre penger til Ungdomsrådets disp.	- 50 000
15.	Hovedbiblioteket	Nedbemanning og mindre innkjøp	- 1 000 000
16.	Kirkelig adm.	Redusere kommunens tilskudd	- 2 000 000
17.	Andre religiøse formål	Redusere tilskudd	- 200 000
18.	Halden kulturskole	Øke elevbetalingen Reduksjon i kjøp/driftsavtaler private	-75 000 - 100 000
19.	Halden frivilligsentral	Dagens tilskudd til Halden frivilligsentral opprettholdes.	0
	SUM		13 623 000

Nr.	Konsekvens av gjennomføring
1	Ved å kutte 700 000 i kulturadministrasjonen, holdes en vakant stilling fortsatt vakant gjennom 2012 og det innebærer kutt i administrasjonens øvrige utgifter. Det er politisk vedtak på å revidere kommunens kulturplan noe som krever en større personalressurs for å gjennomføre.
2.	Den kommunale støtten til foreningen Økomuseum Grenseland bortfaller. Avtalen som er inngått mellom foreningen og Halden kommune går ut i 2011. Denne avtalen vil ikke bli fornyet. Utgifter til strøm i festningen kuttes med kr 25 000,- Denne summen vil da bli fordelt på de enkelte konsertarrangører på Place d'armes.
3.	Rockehuset har 2 sivilarbeidere i tillegg til 3 ansatte (50%+25%+25%.) Fra 1.januar 2012 opphører ordningen med siviltjeneste og Rockehuset mister to personer. Et kutt på kr 375 000,- vil medføre mindre penger til tiltak og arrangementer. Rockehuset vil bli et rent øvelseslokale.
4.	Tirsdag/torsdagsklubben og BRA-bandet opprettholdes som 2011

5.	Ungdomshuset Domino er bemannet med 2 ansatte på til sammen 175% stilling. Sivilarbeideren forsvinner 1.januar. En ansatt i 50% stilling sluttet i jobben 1.juni og stillingen holdes vakant. Det innebærer en innsparing i 2012 på 220.000,- I tillegg skal det spares inn generelt på driften 130.000,- Bemanningen som gjenstår er for liten til å ha en faglig god ungdomsklubb. Her kan det ikke kuttes ytterligere uten at det da blir snakk om nedleggelse av tilbudet. Ansattressursen på Rockehuset overføres til Ungdomshuset Domino for å forsterke dette tilbudet og det forsøkes å samordne aktivitetene slik at Ungdomshuset Domino videreføres.
6.	En reduksjon på 1,1 millioner kroner i forhold til 2011 innebærer at kulturmiddelstøtten er kr 100.000,-. Støtte til lag, foreninger og lokale amatører begrenses til driftsstøtte til barne- og ungdomsarbeid som ikke går under kategorien idrettslag (4H, speiderlag o.l). Dette fører til mindre lokal frivillig aktivitet og et dårligere tilbud til kommunens innbyggere. Kulturaktiviteter er forebyggende helsearbeid og en lavere aktivitet her vil medføre mindre trivsel og fare for økte utgifter på andre budsjettposter.
7.	Redusert åpningstid fra 5 dager i 2011 til 2 dager i 2012. Inngangspenger forblir på samme nivå. Tiltaket innebærer en tilnærmet halvering av lønnskostnadene på svømmehallen og fører til omstilling av fast ansatte.
8.	Kultursalen må ha en mer kommersiell profil. Lokale organisasjoner og initiativtakere vil i liten grad ha økonomi til å bruke salen i 2012. Utvikling av Fredriksten festning som kulturarena nedprioriteres. Stillingsressursen tilsvarende 30% tilføres det administrative saksbehandlerapparatet Stillingsressurser, tilsvarende 70% (330 000) tilføres administrative oppgaver innenfor enheten. Inntekt økes med kr 350.000,-. Deltakelse i dagens samarbeidsarenaer blir sterkt redusert.
9.	Tilskudd til Halden historiske samlinger opprettholdes på nivå med 2011, kr 200.000,- Støtte til voksenkorps bortfaller. Støtte til barnekorps opprettholdes som i 2011: 420.000,- Støtte til Østfold Opera opprettholdes, 620.000,- Tilskudd til DNBE bortfaller.
10.	Tilskudd til utvikling av idrettsanlegg reduseres med kr. 700.000,- til kr. 1.260.000.
11.	Black Box legges ned som en utleiearena. Personellressursen på 25% (tilsvarer 110.000,-) tilføres samordningen Rockehuset/ungdomshuset Domino. Det bør utredes om lokalene Black Box kan disponeres av Halden kulturråd.
12.	I denne posten ligger leie av Porsnes idrettshall, Risum idrettshall, samt leie og drift av Remmenhallen. Disse hallene leies til treningstid for idrettslag. Tilskudd til leie av ovennevnte idrettshaller reduseres med 1 million og det innføres halleie for til sammen 1 mill. Det vil si at idrettslag med medlemmer under 19 år skal betale leie.
13.	Det blir kun drift av tilfluktsrommene i Rockehuset og Skippergata.
14.	Ungdomsrådets bevilgning reduseres med kr. 50.000,- og bevilgningen blir da 60.000,- for 2012.
15.	En innsparing på kr 1 mill fører til redusert innkjøp av bøker og alle andre medier. Det fører til kortere åpningstider, anslagsvis 20-30% % mindre enn i 2011. Det vil bli omstillinger av 1-2 årsverk i 2012.
16.	Kirken har allerede med årets budsjett store utfordringer med å klare driften av sine tjenester. De vil sannsynligvis få økte leieutgifter fra 2012, noe som vil bli en stor utfordring hvis kommunens tilskudd blir mindre. Kirken har i sitt budsjettforslag bedt om et kommunalt tilskudd på kr 12.9 mill Budsjettforslaget innebærer en bevilgning på 9.6 millioner. Dette gjenspeiler kun delvis alvoret i kulturbudsjettets øvrige kutt.
17.	Lavere tilskudd pr medlem i andre trossamfunn reduseres forholdsmessig iht lov, jf. kirkebudsjettet. Anslagsvis reduksjon 200.000,-. Det innebærer en bevilgning anslagsvis kr. 1. mill.
18.	Halden har den laveste medlemsavgiften blant kulturskoler i Østfold. Det foreslås å øke elevavgiften pr elev mot et snitt på anslagsvis kr. 2.500 per elev. I 2011 er dette gjennomsnittet kr

	1.900,- Rådmannen vil fremme egen sak til kulturvalget om langt sterkere differensiering på bakgrunn av familieinntekt, søskenmoderasjon og andre relevante parametere tidlig i 2012. Vedtaket vil ikke få virkning før fra høst 2012. Dette skal føre til en generell reduksjon i kulturskolen. Som et foreløpig tiltak legges det inn konkret 75.000,- i økt elevbetaling og 100.000,- i reduksjon av kjøp/driftsavtaler private.
--	---

Teknisk

Organisering

Området blir ledet av kommunalsjef teknisk og kultur og består av følgende enheter:

- Enhet Teknisk forvaltning
- Enhet Plan, byggesak og geodata
- Enhet Brann og feiervesen
- Enhet Teknisk drift
- Enhet miljø & landbruk

Områdets mål og hovedoppgaver

Enhet Teknisk drift

- Rense avløpsvann i henhold til rensekrav
- Produsere drikkevann i henhold til drikkevannsforskrift, samt sikre distribusjon av dette
- Fortsette separeringsarbeid som er påbegynt
- Utarbeide hovedplan for renovasjon, forvalte innsamling av husholdningsavfall samt drifte Rokke Avfallsplass
- Vedlikehold av veier og gater og friarealer/ parkanlegg

Enhet plan, byggesak og geodata

- Regulering, bygge- og delingssaker
- Oppmåling av eiendommer
- Tilsynsoppgaver
- Matrikkelføring

Enhet Teknisk forvaltning

- Utarbeide hovedplan for vannforsyning og avløpssystemet i Halden, samt iverksette tiltak i henhold til dette
- Vedlikeholde bygningsmassen
- Planlegge og styre gjennomføring av alle større investeringsprosjekter
- Drift og forvaltning av Halden Havn
- Området har oppgaver forbundet med kommunens forvaltning av grunneiendommer mht kjøp og salg.
- Byggherre for kommunens byggeprosjekter

Enhet brann og feiervesen

- Forebyggende brannvern og brannberedskap
- Feiing

Enhet miljø & landbruk

- Ivaretar kommunens oppgaver innen miljø og landbruk, skogbruk og er kommunens forurensningsmyndighet

Områdets driftsrammer

	Regnskap 2010	Buds(end) 2011	Buds(end) 2012
Bruttolønn	63 821 103	68 530 031	91537925
Refusjon Syke/fødselspenger	-2 333 856	0	0
Driftsutgifter	149 667 947	141 923 264	173123317
Driftsinntekter	-162 736 128	-169 059 628	-222496348
TOTALT	48 419 066	41 393 667	42 164 894

I 2011 er områdene byggesak, plan og regulering og oppmåling selvfinansierende med unntak av 1 årsverk pr. område.

Driftsendringer fra 2011 til 2012

Tjeneste	Tiltak	Økt effekt i kr (tusen)
Kommunalsjef	Reverserte fellestiltak fra 2010	7 000
Eiendom	Tilbakeført vedlikeholdskutt fra 2011	5 000
Eiendom	Økt tilskudd Halden Arena	3 000
Plan, Byggesak, Geo	Økte ressurser / reduserte inntekter	7 700
Miljøvern	Økt stillingsressurs og økt omfang av forpliktelser / avtaler	2 500
Brann	Justert feilbudsjetterte lønnstillegg 2011, samt reversert kutt andre driftsutgifter	1 700
Parkering	Reduserte gebyrer	300
VARF / Prosjektering	Teknisk justering	400
Andel av lønnsvekst	Generell lønnsøkning	1 000
SUM		29 000

Reduksjonstiltak

Nr	Tjeneste	Tiltak	Økt.effekt
1.	Eiendom	Redusert vedlikehold på bygningsmasse (samme nivå som i 2011)	- 5 000
		Generell artsreduksjon	- 500
2.	Eiendom	Redusert tilskudd til Halden Arena AS	- 840
3.	Rokke	Økt næringsinntekt / Utbytte	- 8 000
4.	Plan, byggesak, geo	Innteksøkninger, vakante stillinger	- 7 700
5.	Parkertjenesten	Reduksjoner i tjenesten	- 2 000
6.	Miljøvern	Vakant stilling trekkes inn	- 540
7.	Brann	Generelt kutt	- 500
8.	Kom.sjef	Generelt kutt	- 200
9.	Parkering	Boligsone og gebyrøkning	- 1 340
10.	Eiendom	Gjengs leie kommunale boliger	- 600
11.	Eiendom	Redusert leie og FDV pga avhending av eiendom	-2 500
			-29 720

Nr.	Konsekvens av gjennomføring
1	Tiltaket innebærer at vedlikehold ikke kan gjennomføres iht behov, men i samme omfanget som i 2011. Tiltaket er ikke akseptabelt over tid, men nødvendig i 2012.
2.	Kommunens overføring til Halden Arena AS er kr 1 500 000,-. Dette blir en meget stor utfordring for Halden Arena AS, som må styrke sine inntekter.
3.	Tiltaket medfører enn styrket inntekt på innen håndteringen av næringsavfall på 20 mill sammenlignet med 2010. Det forutsettes at Rokke etableres som aksjeselskap og klarer å forhandle fram kontrakter i markedet som gir slik gevinst. Det kan være realistisk, men tiltaket innebærer også usikkerhet.
4.	Økning av inntekter / reduserte utgifter i fht konsekvensjustert budsjett slik at netto utgifter ved enhet opprettholdes på 2011-nivå. Dette forutsetter avgiftsøkninger jfr. gebyrregulativet for plan, byggesak og geodata.
5.	Tiltaket kan medføre overtallighet innenfor parktjenesten. Det søkes å legge opp til en plan for mannskapsutnyttelse som forhindrer dette, uansett vil det påvirke arbeidsbeskrivelsene til de ansatte. Det vil uansett føre til mindre ressurser til innkjøp av planter og annet som preger bymiljøet positivt.
6.	Å holde stillingen vakant fører til at det ikke kan satses på miljøarbeidet internt og utadrettet som ønsket. Det oppstår behov for å kanalisere oppgavene i størst mulig grad mot oppgaver som kan finansieres i form av avgifter og miljøarbeid på VA-området.
7.	Tiltaket fører til generelle kutt og mindre handlingsrom administrativt og på utstyrssiden i brann- og feiervesenet.
8.	Ingen konsulentbistand til ulike oppgaver.
9.	Når det gjelder boligsoneparkering må modellen omgjøres slik at den blir mer attraktiv. Antall gater/områder i byen må også utvides. Økning av gebyrene forutsetter politisk vedtak. Styrket bemanning bl. a på lørdager i allerede drøftet turnusordning iverksettes i 2011
10.	Normal leie innføres ved Bergheim Trygdehybler og Karrestad, som i dag er kommunale utleieboliger.
11.	Avhending av eiendom: 46 millioner, det vil føre til reduksjon i husleie og FDV kostnader.

Rokke avfallshåndtering

Rådmannen har budsjettert med en næringsinntekt / utbytte i 2012 på 20 mkr fra selskapet, og legger med dette til grunn at nødvendige vedtak om selskapsdannelse fattes i 2011.

Halden Arena AS

Halden Arena AS og Halden kommune har en underskrevet kontrakt fra 2009, der Halden kommune leier Halden Ishall for 1,5 mkr pr år. Dette ligger inne i rådmannens budsjettforslag for 2012. Utfra overføringer gjort i 2011, vil dette sikre drift ut april 2012.

For perioden etter april 2012, arbeider rådmannen med en vurdering ifht om Halden kommunes idrettsanlegg bør eies og driftes gjennom et selskap, Halden Arena AS, og om en slik organisering vil kunne få positive virkninger for Halden Arena AS, Halden kommune og brukerne av de ulike idrettsanlegg.

Selvkostområder

Områdene Vann, Avløp, Renovasjon og Feiing budsjetteres i driftsmessig balanse, dvs. gebyrinntekter innenfor hvert av områdene dekker utgiftene.

Utfordringene innenfor vann- og avløpsområdet er store, og tjenesteområdet vil ha store investeringsbevilgninger i mange år fremover, jf hovedplan for vann og avløp.

Et lavt rentenivå bidrar til at innsatsen kan økes innenfor driftskapitlet uten at gebyrene bør øke tilsvarende. Man skal imidlertid være klar over at den innsatsen og behovet som er nødvendig fremover for å sikre rent vann og tilfredsstillende avløpshåndtering, vil medføre økte gebyrer i nær fremtid.

Vannområdet

I løpet av 2011 er området styrket i forhold til vedlikehold av ledningsnett. Dette medfører behov for å øke gebyrene med 3,0 %.

Vann	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Bruttolønn	3 130 898	2 979 645	4 012 145
Driftsutgifter	26 618 052	26 829 943	27 362 948
Driftsinntekter	-29 834 687	-29 930 000	-31 375 093
Sum Vann	-85 736	-120 412	0

Avløpsområdet

I løpet av 2011 er det tatt høyde for en økning i antall stillinger innenfor området, for å sikre et nødvendig vedlikehold på ledningsnett.

Kalkulatoriske renter og avdrag reduseres i fht 2011, noe som bidrar til et mindre behov for økning av gebyrer. De justeringer som er foretatt medfører en gebyrøkning på 3,0 %.

Avløp	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Bruttolønn	4 410 162	4 401 801	5 532 158
Refusjon syke-/ fødselspenger	-84 853	0	0
Driftsutgifter	42 181 208	43 789 493	44 188 391
Driftsinntekter	-46 666 885	-48 341 000	-49 720 549
Sum Avløp	-160 368	-149 706	0

Renovasjonsområdet

Området hadde ikke gebyrøkning i 2011. I løpet av året ser man at en større andel av utgifter ved Rokke Avfallsstasjon genereres av håndteringen av husholdningsavfall. Dette medfører et behov for gebyrøkning på sikt. I 2012 foreslås imidlertid kun en moderat økning på 3,0 %.

Renovasjon	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Bruttolønn	490 363	492 016	510 529
Driftsutgifter	25 094 187	24 188 405	24 332 723
Driftsinntekter	-25 704 267	-24 650 000	-24 843 252
Sum Renovasjon	-119 716	30 421	0

Feiing

Området har de siste årene hatt vakante stillinger som følge av vanskeligheter med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Dette ser ut til å bedre seg i 2012.

Som følge av at området de siste årene har hatt positiv fondsavsetning, vil det ikke være nødvendig med gebyrøkning i 2012.

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Feiervesen			
Bruttolønn	2 094 049	2 140 476	2 243 069
Refusjon syke-/ fødselspenger	-234 924	0	0
Driftsutgifter	1 370 156	949 918	871 931
Driftsinntekter	-3 229 282	-3 090 394	-3 115 000
Sum Feiervesen	0	0	0

Havn

Det er i budsjett 2012 tatt høyde for at organisering og drift av Halden havn videreføres på nivå av 2011. Kaiavgift og anløpsavgift budsjetteres med en samlet økning på 6,8 %.

Området har hatt vakante stillinger de senere år, og dette har medført en dreining hvor man har kjøpt flere tjenester som erstatning.

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Havn			
Bruttolønn	1 886 937	3 020 107	3 234 045
Refusjon syke-/ fødselspenger	-30 811	0	0
Driftsutgifter	8 544 800	4 511 953	5 096 988
Driftsinntekter	-10 400 925	-7 797 000	-8 331 033
Sum Havn	0	-264 940	0

Investeringsbudsjett

Fra og med regnskapsåret 2011 stilles det andre krav til avslutningen investeringsregnskapet. I korte trekk går dette ut på at bevilgninger i investeringsregnskapet gjøres årsavhengige. Dette betyr at ikke benyttede investeringsmidler skal trekkes inn 31.12.11. Behov for å ferdigstille de påbegynte prosjekter må deretter re-bevilges i budsjettet for 2012.

I forbindelse med den endringen har rådmannen fått oppdaterte prognoser på de pågående investeringsprosjekter. Videre er denne prognosen fordelt mht hva som er forventet forbruk i 2011 og hva som må re-bevilges i 2012, som følge av at ikke disponert beløp trekkes inn. Dette arbeidet er foretatt medio oktober. Det vises her til eget vedlegg.

Rådmannen vil presisere at merforbruk ifht bevilgninger på prosjektnivå i 2011 ikke håndteres i budsjett 2012, men må tas som en del av regnskapssaken for 2012.

I vedlegget fremkommer 8 kolonner:

Kolonne 1	Prosjektnummer (Nye prosjekter blir tildelt etter budsjett 2012 er vedtatt)
Kolonne 2	Prosjektnavn
Kolonne 3	Akkumulert budsjett på respektive prosjekter, gitt frem til 2011
Kolonne 4	Regnskapsprognose for respektive prosjekter avgitt medio oktober
Kolonne 5	Redusert behov for bevilgning i 2011. Fremkommer ved (kolonne 5 – kolonne 4)
Kolonne 6	Re-bevilgning. Lik kolonne 5, jf forskriftsendring/presisering i første avsnitt.
Kolonne 7	Tilleggs- og oppfølgingsbevilgninger. Respektive prosjekter har behov for denne bevilgningen for å slutføres / holde fremdriftsplan i 2012. Behovet oppstår som følge av at prosjekter kan bli dyrere enn først budsjettet, eller det er en planmessig fordeling av investeringsposter over flere år.
Kolonne 8	Nye prosjekter i 2012

I forbindelse med budsjettet for 2012 skal det vedtas beløp i fht kolonnene 6-8. Finansieringsbehovet er imidlertid det som fremkommer i kolonnene 7 og 8.

Rådmannen kommenterer ikke alle kolonner her, men trekker frem følgende:

Kolonne / Type	VAR	Andre	Sum
Kolonne 6 – Re-bevilgning	65 561 292	130 779 796	196 341 088
Kolonne 7 – Tilleggs- og oppfølgingsbevilgninger	0	191 610 000	191 610 000
Kolonne 8 – Nye prosjekter 2012	70 400 000	41 098 250	111 498 250
Sum	135 961 292	363 488 046	499 449 338

Som det fremkommer av tabellen over reduseres nye investeringer (kolonne 8) betraktelig sett i forhold til tidligere år. Dette er positivt. Investeringsnivået samlet sett blir høyt da det er fattet vedtak om flere større utbygginger som omsorgsboliger, Idd-skole og Båstalund dagsenter som eksempler. Disse tre utgjør eksempler på investeringer som vil være viktig i fremtiden for å kunne redusere driftsutgifter.

I driftsbudsjettet er det inntektsført 20 mkr i inntekt som mva-refusjon fra investeringsprosjekter. Dette er med på å dempe virkningen av ytterligere reduksjoner i tjenestetilbudet allerede 2012. En reduksjon i investeringsbudsjettet vil slikt sett gi ytterligere behov for reduksjoner i driftsbudsjettet.

Kommentarer til **nye** investeringsprosjekt i 2012, jf vedlegg 45.

Prosjektnavn	Nye prosjekt 2012	Kommentar
Kjøkkenet	1 200 000	Stor kjøkkenutstyr til matproduksjon (Stekpanner, steamkjeler og oppvaskmaskin)
Sum Sentraladministrasjonen	1 200 000	
Til hovedutvalgets disponering	4 000 000	Hovedutvalg fatter vedtak og fordeler etter saksbehandling hos rådmannen.
Varmeanlegg Gimle skole	2 350 000	Eksisterende varmeanlegg er ikke effektivt nok.
PCB-armatur skoler	750 000	Lovpålagt og energibesparende
Sum Undervisning og Oppvekst	7 100 000	
Til hovedutvalgets disp	6 000 000	Hovedutvalg fatter vedtak og fordeler etter saksbehandling hos rådmannen.
Sum Helse	6 000 000	
Brygga Kultursal lydutstyr	300 000	Utgifter på utstyr for å tilpasse disse til frekvens sfa at Telenor har kjøpt denne.
Kirkelig fellesråd	3 000 000	Har lagt seg på et årlig behov på 3,0 mkr i hele planperioden. Gå til nødvendig rehabilitering og utvidelser av gårder.
Halden stadion	2 000 000	Utvedring av gardrobeanlegg. Følges opp i økonomiplanen 2013-2016
Selvbetjeningsautomat og sikringssystem bibliotek	230 000	
Inventar og dører bibliotek	180 000	
Sum kultur	5 710 000	
Tiltak ihht handlingsplan for vann og avløp	64 900 000	Fordeles i hht plan i hovedutvalg
Slamsugerbil	3 000 000	Utskifting av eksisterende bil som er av eldre årgang.
VA Folkvang skole	2 500 000	Bl..a anleggsbidrag
Sum VARF	70 400 000	
Opprusting av kommunale lekeplasser	1 000 000	Sikre trygge lekeplasser
B R A veien -fortau sydsiden fra Spurveveien til Eklundveien (KS) PS 2009/108	155 750	
Løkkeveien - fortau fram til Oskleiva (KS) PS 2009/118	186 300	
Hovsveien -fortau fra Vekterveien til Soldatveien	196 200	

(KS) PS 2009/108		
Gang og sykkelveier 2010	3 000 000	Hovedutvalg må prioritere ulike strekninger. Følges opp videre i økonomiplan.
Grusveier	1 000 000	Oppbygging av sikrere "fundament".
Reguleringsarbeid fremtidige prosjekter	1 000 000	Tilfredsstille krav til regulering av nye tiltak.
Kontroll og nødvendig utbedring av bruer	1 000 000	Kartlegge bruers kvalitet og eventuelt utbedre trafikkfarlige bruer.
Trafikksikkerhetstiltak (Skilt, Autovern, Trafikks.plan	5 000 000	Realisere tiltak i Trafikksikkerhetsplan Skoler, samt foreta skilting og sikring gjennom autovern.
Grøfting langs Hovsveien	200 000	Utbedre/fange opp vannavrenning fra private eiendommer.
Løkkebergveien, gatelys og fortau	250 000	
Park; Lekeplassutstyr, trær og turstier	1 000 000	Bidrag til velforeninger, sikre/fjerne gamle trær og gjøre turstier tilgjengelige.
Heis Hjortsberghallen	500 000	Bedre tilgang for funksjonshemmede
Feiemakin, vedlikehold av veier, parker etc.	1 600 000	Utskifting av eksisterende maskin som har for liten kapasitet.
Asfaltering	5 000 000	Re-/nyasfaltering
Sum Teknisk	21 088 250	
Sum VAR	70 400 000	
Sum Andre	41 098 250	
Sum Totalt	111 498 250	

Kommentarer til andre spesielle investeringsprosjekter

Ny skole på Iddesiden

Prosjektet fikk sin første bevilgning i 2011 med kr 22 000 000. Prosjektet ble i økonomiplanen ført opp med ytterligere bevilgning i 2012 på kr 50 000 000,-.

Rådmannen beholder dette investeringsprosjektet med opprinnelig vedtatt budsjett på kr 72 000 000.

Rådmannen har nylig blitt gjort kjent med at kostnadsberegnet forprosjekt vil beløpe seg til ca 100 000 000 kr.

I egen sak til hovedutvalget for undervisning og oppvekst anbefaler rådmannen derfor at forprosjektet gjennomgås på nytt.

Avhengig av det politiske vedtaket i saken vil rådmannen eventuelt endre sitt forslag til investeringsbudsjett før den politiske behandlingen av budsjettet avsluttes.

Prosjekt Livsløpsboliger/omsorgsboliger

Prosjektet fikk sin første bevilgning i 2011 på kr 20 000 000,-. Rådmannen forslår å fortsette dette prosjektet med 125 mkr i 2012. Totalt vil prosjektet når det er ferdig beløpe seg til om lag 340 mkr ink mva.

Prosjektet vil ikke føre til økning i antall heldøgns plasser, da rådmannen forutsetter at tilsvarende antall plasser legges ned. Tiltaket gjennomføres slikt sett for å få en bedre og billigere fremtidig drift, samt det å møte ønsker til brukere av tjenesten.

Pr oktober 2011 er det Halden Byutvikling AS som har i oppgave å realisere byggingen av dette. Rådmannen foreslår her imidlertid at Halden kommune overtar dette ansvar og utgiftsfører dette i eget regnskap. Dette skaper et handlingsrom ifht mva-refusjonen.

Allbrukshall/ svømmeanlegg Remmen

Rådmannen viser til tidligere vedtak i saken og forprosjektet er ferdig. I øyeblikket arbeides det med å fullføre finansieringsplanen som etter planen skal skje i november 2011. Dette er i tråd med fremdriftsplanen for saken.

Rådmannen vil uansett ikke fremme saken som en del av kommunens investeringsbudsjett siden det legges opp til at prosjektet skal etableres av et aksjeselskap eid 51% av Halden kommune og 49% av andre eierinteresser.

Kommunens hovedrolle i prosjektet blir som majoritetseier i selskapet og sikre mva-kompensasjon og spillemidler, samt være en av hovedleietakerne i anleggene.

Rådmannen vil så snart finansieringsplanen er klar fremme saken til politisk behandling parallelt med budsjettbehandlingen for 2012. Dersom rådmannen ikke lykkes med denne framdriftsplanen vil saken sees i sammenheng med økonomiplanarbeidet våren 2012.

Flytting av den offentlige havna til Sauøya syd

Flyttingen er en sak som skal vedtas av Havnestyret og videre til Kommunestyre.

Rådmannen hadde saken ferdig utredet primo jui 2011, men pga tragediene i Oslo og Utøya 22.07. så ble ikke saken politisk behandlet før valget. Saken er av ordfører satt opp som orienteringssak i Kommunestyret 10.11.2011 og i den forbindelse vil rådmann legge fram sin saksutredning for videre politisk behandling. Denne kan skje parallelt med behandlingen av budsjett 2012.

Forslag til budsjettvedtak

Forslag til vedtak:

1. Rådmannens budsjettforslag for 2011 vedtas i henhold til Budsjettskjema 1A, 1B, 2A og 2B.
2. Hovedutvalgene gis fullmakt til å disponere sin sektor til enhver tid vedtatte budsjetttrammer innenfor driftsbudsjettet.
3. Hovedutvalgene disponerer innenfor tildelt ramme på investeringsbudsjettet i hht budsjettskjema 2B.
4. Rådmannen gis fullmakt til å fordele innsparingseffekter som følge av innkjøpsoptimeringsarbeid for inntil 3 mkr. fortløpende. De formelle budsjettendringer i skjema 1 B, fremlegges i politisk sak til Formnnskapet og Kommunestyret i juni 2012 og november. 2012.
5. Rådmannen gis fullmakt til å oppta lån på til sammen kr **333 358 250**

VAR-lån kr. **70 400 000,-** avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid.

Øvrige lån kr. **222 958 250** avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid.

Startlån kr. **40.000.000** som tas opp i hht Husbankens retningslinjer, primært en avdragstid på 20 år.

9. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer i hele Halden kommune for skatteåret 2011 jf. eiendomsskattelovens § 3. Det vises også til kommunestyrets vedtak 13.12.2007 om utvidelsen til hele kommunen, og om nytaksering/omtaksering begrunnet i den alminnelige regel i byskattelovens § hensynet til likebehandling og utvidelsen.
Før øvrig gjelder jf. eiendomsskattelovens § 10 følgende for utskrivningen av eiendomsskatt for året 2011:

a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den nye fastsatte takstverdien.

b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for "bustadelen i eiedomar med sjølvstendige bustaddelar" og fritidseiendommer være **5,75** promille av den nye takstverdien.

c) c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag stort kr. **250.000,-** for hver selvtendig boenhet i boliger, samt også et bunnfradrag stort kr. **250.000,-** for hver fritidseiendom.

d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) eiedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten" og dennes bokstav b, "bygning som har historisk verde".

e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. lov om kulturminner.

f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas ”eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk”. For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt for våningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt. Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.

g) Kommunens skattetakstvedtekter.

10. De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativet vedlagt dette dokument vedtas.
11. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2012
kommunale avgifter skrives ut med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20. november i 2012.
12. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter.

Vedlegg

Budsjettskjema 1A - drift	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Skatt på inntekt og formue	542 798	509 408	543 692
Ordinært rammetilskudd	440 437	668 859	725 201
Skatt på eiendom	78 158	80 000	98 200
Andre direkte eller indirekte skatter	42	0	0
Andre generelle statstilskudd	122 639	81 163	93 237
Sum frie disponible inntekter	1 184 074	1 325 546	1 460 330
Renteinntekter og utbytte	24 176	23 700	19 700
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	53 686	55 014	76 413
Avdrag på lån	37 430	65 935	52 936
Netto finansinnt./utg.	66 940	97 249	109 649
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	20 000
Til ubundne avsetninger	632	0	23 157
Til bundne avsetninger	42 868	2 135	2 122
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	632	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	24 830	0	0
Bruk av bundne avsetninger	48 976	0	81
Netto avsetninger	30 938	-2 135	-45 198
Overført til investeringsbudsjettet	12 109	16 000	30 000
Til fordeling drift	1 135 963	1 210 162	1 275 483
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 129 970	1 210 162	1 275 483
Mer/mindreforbruk	5 993	0	0

Noter:

Note 1 - Skattegrunnlaget

Anslaget på skatteinntekter er beregnet på bakgrunn av KS sin beregningsmodell, som igjen bygger på statsbudsjettet.

Note 2 - Konsesjonsavgifter

Inntekten er basert på kjent kraftmengde og anslag på pris

Note 3 - Generelle statstilskudd

Anslaget er gjort ut i fra statsbudsjettet, og det er gjort lokale vurderinger

Note 4 - Utbytte

Anslaget er basert på historikk og forventninger om en viss avkastningsstørrelse

Note 5 - Avsetninger til bundne fond

Det vises her til tabellen i budsjettskjema 1 B

Note 6 - Bruk av fond

Det vises her til tabellen i budsjettskjema 1 B

Budsjettskjema 1B	Regnskap 2 010	Buds(end) 2 011	Buds(end) 2 012
Til fordeling drift	1 080 238	1 210 162	1 275 483
11 Rådmannen/Politisk	98 991	117 348	165 908
12 Organisasjon & Utvikling	46 699	50 142	
13 Kultur & Idrett	41 808	45 236	32 644
14 Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	305 624	432 187	457 166
15 Kommunalavdeling Helse og Sosial	544 574	523 845	577 601
16 Kommunalavdeling Teknisk	42 540	41 402	42 164
Sum fordelt	1 080 236	1 210 160	1 275 483

Budsjettskjema 2A - investering	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Investeringer i anleggsmidler	89 950	238 100	499 449
Utlån og forskutteringer	57 156	40 000	40 000
Avdrag på lån	6 492	0	0
Avsetninger	273 952	0	0
Årets finansieringsbehov	427 550	278 100	539 449
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	254 869	278 100	509 449
Inntekter fra salg av anleggsmidler		0	0
Tilskudd til investeringer		0	0
Mottatte avdrag på lån og refusjoner	13 544	0	0
Andre inntekter	150	0	0
Sum eksternt finansiering	268 563	278 100	509 449
Overført fra driftsbudsjettet	12 108	16 000	30000
Avsetninger		16 000	0
Bruk av avsetninger	143 257	0	0
Sum finansiering	423 928	278 100	539 449
Udekket/udisponert	-3 622	0	0

Budsjettskjema 2B - investering	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Sentraladministrasjonen		9 000	2 200
Videreformidlingslån		40 000	40 000
Avdrag på lån		0	
Avsetninger		0	
Kultur og idrett		13 400	15 250
Undervisning og oppvekst		39 600	115 925
Helse og omsorg		60 350	174 742
Teknisk samlet uten VAR		58 250	52 371
VAR		57 500	135 961
Sum	0	278 100	536 449

Økonomiske oversikter

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Driftsinntekter			
Brukerbetalinger	45 907	47 593	46 221
Andre salgs- og leieinntekter	184 997	181 991	206 005
Overføringer med krav til motytelse	272 191	180 864	202 277
Rammetilskudd	440 437	668 859	725 201
Andre statlige overføringer	122 639	28 916	31 464
Andre overføringer	1 669	605	605
Skatt på inntekt og formue	542 798	495 524	543 692
Eiendomsskatt	78 158	80 000	98 200
Andre direkte og indirekte skatter	42	0	0
Sum driftsinntekter	1 688 838	1 684 352	1 853 666
Driftsutgifter			
Lønnsutgifter	837 867	817 468	842 114
Sosiale utgifter	203 646	222 040	252 719
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	255 818	276 578	279 694
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	147 205	206 237	236 967
Overføringer	216 766	111 511	119 892
Avskrivninger	62 013	48 135	85 726
Fordelte utgifter	-27 024	-63 250	-60 792
Sum driftsutgifter	1 696 290	1 618 719	1 756 319
Brutto driftsresultat	-7 453	65 633	97 346
Finansinntekter			
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	24 176	23 700	19 700
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-12	0	0
Sum eksterne finansinntekter	24 164	23 700	19 700
Finansutgifter			
Renteutgifter, provisjoner og andre fin.utg.	53 686	55 014	76 413
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Avdragsutgifter	37 430	65 936	52 936
Utlån	445	0	0
Sum eksterne finansutgifter	91 560	120 950	129 349
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-67 396	-97 250	-109 649
Motpost avskrivninger	62 013	49 770	87 500
Netto driftsresultat	-12 837	18 154	75 198
Interne finanstransaksjoner			
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	632	0	0
Bruk av disposisjonsfond	24 830	0	0
Bruk av bundne fond	48 976	0	81
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0

Sum bruk av avsetninger	74 438	0	81
Overført til investeringsregnskapet	12 109	16 000	30 000
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	0	0	20 000
Avsetninger til disposisjonsfond	632	0	23 157
Avsetninger til bundne fond	42 868	2 154	2 122
Avsetninger til likviditetsreserven	0	0	0
Sum avsetninger	55 608	18 154	75 279
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	5 993	0	0

Gebyrregulativ

Gebyr/betalingssatser for kultur-området.

1. Kulturskolen.

Undervisningstilbud	Elevavgift pr. skoleår (2011-budsjettet)	Elevavgift pr. skoleår (2012-budsjettet)
Instrument (Fiolin, cello, gitar, piano og sang.)	2 100,-	2 500,-
Marimba	2 100,-	2 500,-
Musikal	2 100,-	2 500,-
Drama	2 100,-	2 500,-
Tegne / male	2 100,-	2 500,-

Det gis familiemoderasjon; 15% rabatt på elev 2 og 3 og fri plass fra og med elev 4.

Det er også en ordning med fri plass på økonomisk grunnlag. Administrasjonen gis fullmakt til å prise de kurs som vil bli tilbudt i forbindelse med prosjektmidlene.

Det er ingen endringer gebyrer knyttet til kremasjon og gravplasser (Kirkelig fellesråd.)

2. Utleie av haller

	Uke*		Helg/arrangement	
	Bud 2011	Bud 2012	Bud 2011	Bud 2012
Idrettshaller**	250,-	250,-	400,-	400,-
Remmen Svømmehall	130,-	130,-	270,-	270,-

** Gjelder Remmen, Hjortsberg, Risum vgs og Porsnes.
Leieprisen er oppgitt i kroner pr time.

3. Betalingssatser Remmen Svømmehall

I hallens åpningstid	Voksen	Barn/studenter/ pensj / trygd	Rabattkort*
	50	25	500/250

* 12 klipp for hhv voksne og barn

Gebyr knyttet til kremasjon og gravplasser (Kirkelig Fellesråd)

I følge gravferdsloven § 21, skal fastsettelse av festeavgift for kiste- og urnegrav, samt kremasjonsavgift vedtas av kommunestyret etter forslag fra kirkelig fellesråd.

Avgiftstype	Avgift 2011	Avgift 2012
Festeavgift kistegrav	150	150
Festeavgift urnegrav	150	150
Kremasjonsavgift innenbysboende	500	500
Kremasjonsavgift utenbysboende	3500	3500

Gebyr tjenester undervisning & oppvekst

1. Barnehagetakster

Statens maksimums- satser innføres i kommunale barnehager.

Foreldrebetalingen forhøyes fra kr. 2 250,- til kr. 2 330,- jfr. Forskrift om foreldrebetalning i barnehager § 1 første ledd.

Søskenmoderasjon endres fra 40 % for barn nr. 2 til 30 % for barn nr. 2 jfr. § 3 første ledd. Moderasjonen skal gjelde søsken som bor fast sammen.

Hel plass	80 % plass 4 dager pr. uke	60 % plass 3 dager pr. uke	50 % plass 2 / 3 dager pr. uke	40 % plass 2 dager pr. uke
2 330	2 100	1 630	1 400	1 170

1. I tillegg til opphold skal alle betale henholdsvis kr. 130 / 105 / 80 / 65 / 50 pr. måned for melk og frukt.
2. Det gis 30 % søskenmoderasjon for barn nr. 2 og 50 % for barn nr. 3 og flere. Det gis lik søskenmoderasjon både i kommunale og private barnehager jfr. forskrifter til Lov om barnehager. Søskenmoderasjon gis til yngste barn
3. Det betales for opphold i 11 måneder. Det betales ikke for juli måned.
4. Unnlatelse av oppholdsbetaling i 2 måneder medfører oppsigelse av barnehageplassen. Oppsigelsestiden er 14 dager fra den dag oppsigelsen er postlagt.
Restanse av oppholdsbetaling ved nytt barnehageår medfører at barnehageplassen ikke fornyes.
Oppsigelse av barnehageplass skal skje skriftlig med 1 måneds varsel til barnehagen eller Kommunalavdeling oppvekst og kultur, Halden Rådhus.

2. SFO-takster

I budsjett 2012 videreføres oppholdsbetalningen med kr. 2 125,- pr mnd.

For delt / redusert plass betales det forholdsmessig.

Pris for melk, frukt og evt. mat kommer i tillegg.

Det betales for opphold i 11 måneder. Det betales ikke for juli måned.

Gebyr tjenester teknisk inkl. Havnegebyrer

Vann, Avløp, Renovasjon og feieravgift

Endringer i VAR- og feiegebyrer

Det foreslås endringer i gebyrsatsene for 2012.

Vann: Økning på 3 %

Avløp: Økning på 3 %

Renovasjon: Økning på 3 %

Feiing: Ingen økning

Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2012

Gebyr/Betalingssatser for områdene vann, avløp, renovasjon og feiing

Type	Pr enhet	Satser 2011	Budsjett 2012
Vannavgift	Pr. kubikk	8,00	8,24
Avløpsavgift	Pr. kubikk	16,46	16,95
Renovasjonsavgiften	Pr kasse	1 929,34	1 987,22
Feieavgiften	Pr pipeløp på enheter opptil 3 etg.	259,30	259,30

Øvrige avgifter innenfor området:

I henhold til lov om kommunale vass-og kloakkavgifter kreves det tilknytningsgebyr for tilknytning til vann- og/eller avløpstjenester.

Tilknytningsgebyret betales for bebygd eiendom eller ved førstegangsoppføring av bygg på eiendom, som blir tilknyttet offentlig vann- og/eller avløpsnett.

Tilknytningsgebyret for vann fastsettes til 85 (106,00) pr. m2 etter målt bruksareal med fradrag av 20 % for bolighus. For all annen bebyggelse etter bruksareal uten noen form for omberegning.

Tilknytningsgebyret for avløp fastsettes til 125 (156,00) pr m2 etter målt bruksareal med fradrag av 20 % for bolighus. For all annen bebyggelse etter bruksareal uten noen form for omberegning.

Tilknytningsgebyr skal betales ved nybygg eller ved utvidelse av eksisterende bygg dersom denne utvidelsen er større enn 30 m2.

5.5.2 Gebyrsatser Rokke avfallsplass

Gebyrsatser for Rokke Avfallsanlegg 2012.

Alle priser er per tonn og uten merverdiavgift dersom ikke annet er angitt.

Fra privathusholdninger

(Kun kontant betaling eller kort. Alt avfall, maks 160 kg per gang, levert til kildesortering er gratis. Større mengder faktureres som næringsavfall med kr 0,50 pr kg).

	2011	2012
Personbildekk (uten felg)	Gratis	Gratis
Personbildekk (med felg)	45	50
Fyllmasser til overdekking (ikke forurenset)	Gratis	Gratis
PCB holdige vinduer	Gratis	Gratis

Avfall fra næringsvirksomhet levert utenom egen leveringsavtale.

Disse gebyrene vil til enhver tid bestemmes ut fra prising ellers i markedet.

Gebyr tjenester helse & omsorg

Egenbetaling hjemmehjelp

Inntektsintervall	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Inntekt < 2G	150,- pr mnd.	150 pr.mnd.
2G< Innt. < 4G	180,- pr time	200.- pr. time
Inntekt > 4 G	235,- pr time	235.- pr. time

Trygghetsalarmer

	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Egenandel pr mnd	145,-	165,-

Kost

	Budsjett 2011		Budsjett 2012	
	Halv kost	Helkost	Halvkost	Helkost
Egenandel pr mnd.	2 000,-	3800,-	2 500,-	4 100,-
Middag enkeltporsjon	70.-			

Vask av tøy

	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Egenandel pr mnd	115,-	125,-

Bevillingsgebyr

	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Skjenkebevilling enkelt anledning	250.-	250,-
Minstebeløp skjenkebevilling	3500.-	3500.-
Minstegebyr salgsbevilling	1200.-	1200.-
Gebyrsats alkoholgr.1 pr. ltr – salg	0,17	0,17
Gebyrsats alkoholgr.1 pr. ltr – skjenking	0,34	0,34
Gebyrsats alkoholgr. 2 pr. ltr	0,94	0,94
Gebyrsats alkoholgr. 3 pr. ltr	3,07	3,07

Gebyrer vedrørende Halden Havn: Se eget vedlegg
Gebyrer etter plan & bygningsloven: Se eget vedlegg

